

Főszerkesztő:
Bujtár Zsolt

A szerkesztőbizottság
tagjai:
Rakó Ágnes
Sükösd Péter

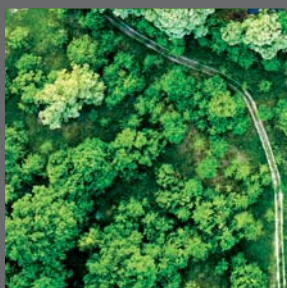
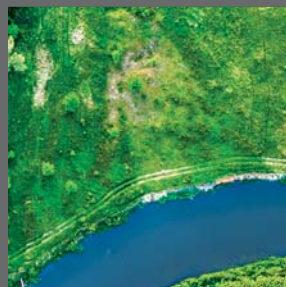
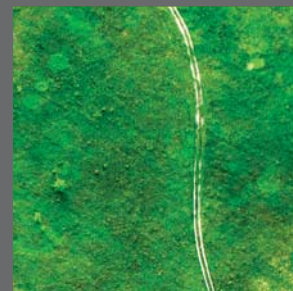
ESG

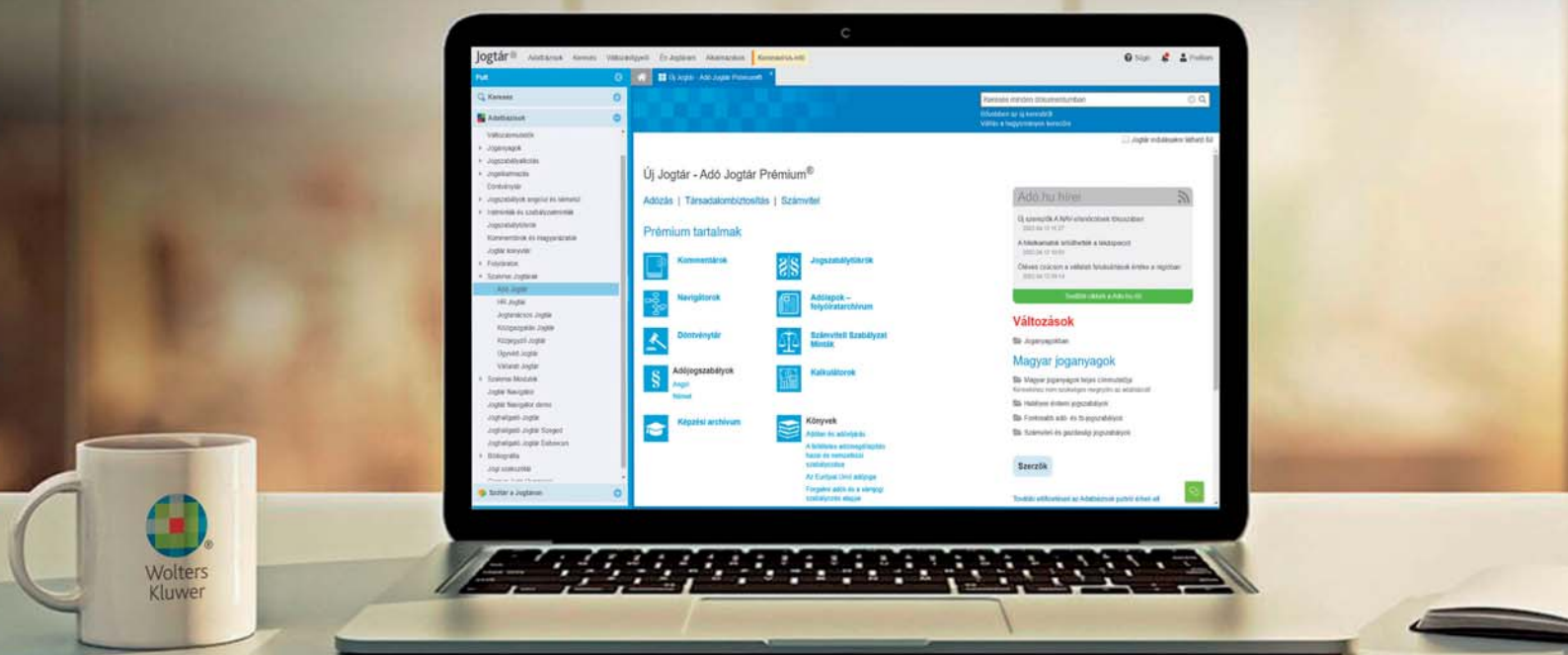
Online szakfolyóirat 2023 – Ingyenes mintapéldány

ENVIRONMENT

SOCIAL

GOVERNANCE

Adó Jogtár® Prémium

**Próbálja ki 2 hétig ingyen az Adó Jogtár®
Prémium szintjét kötelezettségek nélkül!**

Az állandóan változó jogi környezetben naprakésznek maradni igazi kihívást jelent. Ebben nyújtunk segítséget Önnek azáltal, hogy követjük a változásokat és naprakészen tartjuk az adó-, tb- és számviteli témák joganyagait és szakértői magyarázatait! Így Ön több időt tud ügyfeleire és a napi ügymenetre szánni!

Éljen a lehetőséggel, regisztráljon az ingyenes próbaverzióra:

<http://landing.wolterskluwer.hu/szakmai-jogtar-demo>

Ízelítő a tartalomról:

- Könyvek az adó, a pénzügy és a vámjogi szabályozás területéről
- Adóeljárási, Áfa, Kiva, Számvitel, Tao és Bérszámfejtési Navigátor
- Számpéldák a számvitelről szóló törvényhez
- Közel 30 adózási magyarázat (úgy mint a NETA, Jöt., Sztv.)
- NAV Információs füzetek

Főszerkesztő:

dr. Bujtár Zsolt

A szerkesztőbizottság tagjai:

Rakó Ágnes (ESG és fenntarthatósági
szolgáltatásokért felelős partner, KPMG),
dr. Sükösd Péter

Kiadja a **Wolters Kluwer Hungary Kft.**

1117 Budapest, Budafoki út 187–189.

A épület III. emelet

Telefon: +36 (1) 464-5656

Fax: +36 (1) 464-5657

E-mail: info-hu@wolterskluwer.com

<https://www.wolterskluwer.com/hu-hu/>

Felelős vezető: Kézdi Katalin,

a Wolters Kluwer Hungary Kft. ügyvezetője

Kiadásért felelős: Kézdi Katalin

A kiadványok szerkesztéséért

felelős: dr. Váci Tímea, dr. Krizsán Brigitta

Felelős szerkesztő: dr. Antal Ildikó

Műszaki szerkesztés: Wolters Kluwer Hungary Kft.

Grafikai előkészítés: Wolters Kluwer Hungary Kft.

Nyomdai munkálatok: Yeloprint Kft.

Felelős vezető: Dávid Péter ügyvezető

Termékkód: NOV1065

Előfizetési díj egy évre 28 530 Ft + 27% áfa

Bruttó: 36 233 Ft

Előfizethető közvetlenül a kiadónál

Telefon: +36 (1) 464-5656

Fax: +36 (1) 464-5657

E-mail: info-hu@wolterskluwer.com

Internet: shop.wolterskluwer.hu

Az online folyóiratot megrendelheti a

<https://shop.wolterskluwer.hu> portálon,

e-mailben, levélben, faxon.

Minden jog fenntartva, beleértve

a sokszorosítás és a mű bővített, illetve
rövidített változatának kiadási jogát is.

A Kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem

a teljes mű, sem annak bármely része

semmilyen formában (fotokópia, mikrofilm

vagy más hordozó) nem sokszorosítható.

Tartalom

ENVIRONMENT

Nagy Julianna:

Zöld, környezetbarát, fenntartható? Valóban? – Az „ESG-washing”

aktuális kérdései és kihívásai 2

SOCIAL

Liber Ádám – Bereczki Tamás:

A belső visszaélés bejelentésének új szabályozása 9

GOVERNANCE

Bujtár Zsolt – Ferencz Barnabás:

A környezetvédelmi, társadalmi és irányítási (ESG) gondolatiság alapjai 15

Iratkozzon fel szakmai
hírleveleinkre, értesítőnkre,
tájékozódjon időben az adott
szakterület legfrissebb híreiről,
újdonságairól!

Adó Online hírlevél

Az Ado.hu weboldal legolvasottabb adózási, számviteli cikkei adja
közre 2 hetente, tudósít a jogszabályok változásairól, adózási,
wszámviteli aktualitásokról, információkat nyújt színvonalas szakmai
rendezvényekről.

Munkajog hírlevél

A 2 hetente megjelenő hírlevél lényegre törően tájékoztat az aktuális
jogszabályváltozásokról, a munkajogi és HR vonatkozású
rendezvényekről, aktuális témákról és egyéb eseményekről.

Értesítő akciókról, újdonságokról

A feliratkozással legújabb akcióinkról, újdonságainkról
és rendezvényeinkről értesül.

Iratkozzon fel weboldalunkon! → www.ado.hu

Wolters Kluwer

Wolters Kluwer

NAGY JULIANNA¹

Zöld, környezetbarát, fenntartható? Valóban?

– Az „ESG-washing” aktuális kérdései és kihívásai

Az elmúlt években egyre inkább előtérbe kerülnek a környezetvédelmi és társadalmi megfontolások mind a jogalkotási irányok szintjén, mind az egyéni választásokban. A fogyasztói döntések ennek kapcsán kiemelkedő jelentőséggel bírnak, a környezetbarát termékek népszerűségének növekedésével pedig egyre több vállalat fogalmaz meg olyan állításokat, amelyek a környezetbarát jelleg hangsúlyozásával kívánják megszólítani a fogyasztót. Nemcsak a termékek milyensége, hanem a vállalatok magatartása és környezeti teljesítménye kapcsán is megjelennek hasonló állítások, amelyek azonban kellő megalapozás nélkül greenwashinghoz, „zöldre festéshez” vagy „zöldremosáshoz” vezethetnek. Emellett, amikor egy vállalat fenntarthatósági tevékenységeit értékeljük, akkor nem csak a környezeti („environment”) dimenzióval foglalkozunk. Ahogy a fenntarthatóság többi pillére – az ESG rövidítés mentén a társadalmi fenntarthatóság („social”), valamint a felelős és fenntartható vállalatirányítás („governance”) – is egyre inkább a fókuszba kerülnek, újabbnál újabb visszaélésekkel találkozhatnak mind a befektetők, mind pedig a fogyasztók. Az ilyen félrevezető állítások nagy veszélyt rejtenek magukban főleg az olyan vállalatok számára, amelyek valódi és hatékony lépéseket kívánnak tenni a természeti és társadalmi környezet érdekében. Írásunk az ennek kapcsán felmerülő szabályozási és gyakorlati kérdéseket járja körül, bemutatva, hogy jelenleg milyen hazai előírások vonatkoznak ezekre az állításokra, és milyen szabályozási fejlődést vetítenek előre az európai uniós jogalkotási folyamatok.

Hivatkozott jogszabályhelyek: Fttv.; (EU) 2022/2464 irányelv; Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a környezetbarát jellegre vonatkozó kifejezett állítások alátámasztásáról és ismertetéséről (a zöld állításokról szóló irányelv), COM(2023) 166 final; Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 2005/29/EK és a 2011/83/EU irányelv módosításáról, a fogyasztók zöld átállásban való szerepvállalásának a tisztességtelen gyakorlatokkal szembeni hatékonyabb védelem és a hatékonyabb tájékoztatás révén történő növelése tekintetében, COM/2022/143 final; OECD multinacionális vállalkozásokra vonatkozó irányelvei – Zöld marketing – A Gazdasági Versenyhivatal tanácsai vállalkozásoknak; Magyar Reklámetikai Kódex

Címkék: greenwashing, zöldre festés, social washing, ESG, fogyasztóvédelem, versenyjog, Gazdasági Versenyhivatal, Magyar Reklámetikai Kódex, Európai Unió

1. BEVEZETÉS

[1] Ahogy az Európai Unióban és a magyar stratégiai tervezésben is egyre fontosabb szerepet játszanak a fenntarthatósági és azon belül is az éghajlatvédelmi és környezetpolitikai célok, az emberek magatartását is egyre inkább formálják az ehhez kapcsolódó környezetvédelmi megfontolások. Ennek egyik megnyilvánulása, hogy a fogyasztók is tudatosabban keresnek és választanak környezetbarát termékeket, ennek következtében pedig a piacon egyre több „zöld”, környezetbarát jelleget mutató áru

jelenik meg. A nem megalapozott „zöld állítások” azonban megnehezítik a fogyasztók számára, hogy a valóban környezetbarát termékeket vásárolják, emellett pedig az európai uniós és nemzeti szintű zöld átállást is akadályozzák. Ennélfogva a szabályozási környezetben is elkezdtek megjelenni a „greenwashing”, azaz „zöldre festés” vagy „zöldremosás” néven ismert jelenség terjedésének megakadályozására irányuló törekvések.

[2] A greenwashingnek még nincs hivatalos jogi definíciója, azonban általában az értendő alatta, amikor a termékek vagy a vállalatok összességében környezetbarátabbnak tűnnek, mint amilyenek valójában. Ez megvalósulhat akár úgy, hogy egy vállalat kifejezetten környezetbarát jellegre utaló állításokat tesz (például „a termékem jót tesz a környezetnek”), de úgy is, hogy kétértelmű

¹ Szenior menedzser ESG és fenntarthatósági szolgáltatások, KPMG.

szavakkal (például „tudatos termék”) vagy környezetre utaló képi világgal (például a csomagoláson fák elhelyezésével) sugallja ezt. Ez történhet szándékosan is, azzal a céllal, hogy a vállalatok ezen keresztül több fogyasztót szólítsanak meg, de előfordulhat akaratlanul is, mivel még nincsenek jogilag kötelező konkrét előírások a „zöld” állítások alátámasztásának módjára, és a vállalatoknak még nem áll rendelkezésére egy átfogó, hivatalos és jogilag kötelező útmutató arról, hogy mit lehet tenni, és mit kell kerülni ebben a témakörben.

[3] A greenwashingot megvalósító gyakorlatokról kialakuló diskurzust alapvetően határozza meg a TerraChoice szervezet által készített összefoglaló,² amely a greenwashing hét „bűnét” sorolta fel:

a) Egy termék „zöld” voltának sugallása nagyon specifikus termékjellemzőkre való hivatkozással, anélkül, hogy más fontos környezetvédelmi kérdésekre figyelmet fordítanának.

b) Olyan környezetvédelmi állítások megfogalmazása, amelyek nem igazolhatók könnyen hozzáférhető, alátámasztó információkkal.

c) Olyan homályos kifejezések használata, mint a „zöld” vagy a „teljesen természetes”.

d) Olyan környezetvédelmi állítások megfogalmazása, amelyek bár igazak, de nem hasznosak annak megítélésében, hogy egy termék valóban környezetbarát-e.

e) Olyan benyomás keltése, hogy harmadik fél által adott környezetvédelmi jóváhagyást vagy tanúsítványt használ a termék, anélkül, hogy valóban kikényszerítene egy harmadik fél által alkalmazott megfelelést biztosító előírásokat.

f) Olyan környezetvédelmi állítások megfogalmazása, amelyek a termékkategórián belül igazak, de elvonják a figyelmet a kategória nagyobb környezeti hatásairól.

g) Hamis környezetvédelmi állítások megfogalmazása.

[4] Jelen értekezés a greenwashing szabályozásának Magyarországon releváns, aktuális kérdéseivel foglalkozik. A konkrét szabályozás hiányának ellenére már a magyar gyakorlatban is megjelent a greenwashinggal szembeni fellépés a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó szabályok alapján, valamint a Gazdasági Versenyhivatal tájékoztató anyaga, és az idén megújult Magyar Reklámetikai Kódex is fogalmaz meg jogilag ugyan nem kötelező, de a joggyakorlatot formáló előírásokat a témában.

[5] Ezek bemutatása után cikkünk rátér az Európai Unióban jelenleg zajló jogalkotási törekvésekre, amelyek, elfogadásuk esetén, specifikus szabályokat fognak megállapítani a környezetbarát jellegre utaló állítások megfogalmazásával kapcsolatban.

[6] Írásunkban arra is kitérünk, hogy a greenwashing mellett hogyan jelenik meg az úgynevezett „social washing” jelenség – amelynek elfogadott magyar megfelelője jelenleg még nem is létezik.

[7] Végezetül cikkünk bemutatja a megfelelés és a sztenderdek fontosságát és az azok alkalmazását biztosító lépéseket.

2. A GREENWASHING SZABÁLYOZÁSÁNAK JELENLEGI KERETEI MAGYARORSZÁGON

[8] Bár a magyar jogalkotó még nem fogalmazott meg speciális szabályokat a greenwashing kapcsán, fogyasztóvédelmi szemponttól egyre nagyobb figyelem övezi a kérdést. A környezetbarát jellegre utaló állítások megfelelőségének vizsgálatára a fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalmáról szóló 2008. évi XLVII. törvény (a továbbiakban: Fttv.) teremti meg a jogszabályi alapot, amely kimondja a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat általános tilalmát [Fttv. 3. § (1) bekezdés], és rögzíti, hogy tisztességtelen az a kereskedelmi gyakorlat, amely kapcsán annak alkalmazója nem a szakmai gondosság követelményével jár el, és ezzel torzítja a fogyasztói magatartást [Fttv. 3. § (2) bekezdés].

[9] A greenwashing a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok körében a megtévesztő kereskedelmi gyakorlat kapcsán merülhet fel, amely fogalma szerint olyan kommunikáció, amely valótlan információt tartalmaz, vagy valós tény – figyelemmel megjelenésének valamennyi körülményére – olyan módon jelenít meg, hogy megtéveszti vagy alkalmas arra, hogy megtéveszse a fogyasztót egy, a törvény által szabályozott tényező tekintetében, és ezáltal a fogyasztót olyan üzleti döntés meghozatalára készíti, amelyet egyébként nem hozott volna meg, vagy erre alkalmas [Fttv. 6. § (1) bekezdés]. Ha a környezetbarát jellegre utaló állítás ezt megvalósítja, az megalapozza a Gazdasági Versenyhivatal eljárását a fogyasztóvédelmi előírások kikényszerítése érdekében.

[10] Az elmúlt években egyre több alkalommal került sor ténylegesen is ilyen vizsgálatra. Kiemelendő a Gazdasági Versenyhivatal 45/2020. VJ számú döntése, amely egy fogfeghítő rendszer vizsgálata kapcsán megállapította, hogy a természetes hatóanyag tartalomra vonatkozó állítások megtévesztő kereskedelmi gyakorlatot valósítottak meg. A greenwashing szempontjából szintén meghatározó jelentőségű volt a 2/2021. VJ számú döntés, amely egy orvosi rendelő kapcsán állapította meg a megtévesztő kereskedelmi gyakorlat megvalósulását amiatt, hogy az a „környezettudatos rendelő” állítást használta anélkül, hogy azt konkrétumokkal alá tudta volna támasztani.

[11] A Gazdasági Versenyhivatal tehát a fogyasztók védelmére vonatkozó általános szabályok alapján már most is fellép a greenwashing ellen. Az eljárások megelőzése

² Idézi David Markham, Anshuman Khare, Terry Backman: Greenwashing. A proposal to restrict its spread. Journal of Environmental Assessment Policy and Management, 2014/16. sz., 3. o.

érdekében emellett 2020 végén egy tájékoztatót is közölt „Zöld marketing – A Gazdasági Versenyhivatal tanácsai vállalkozásoknak” címmel, amelynek a célja, hogy útmutatóként szolgáljon a zöld állításokkal kapcsolatban. A tájékoztató a zöld állítások kapcsán kiemeli, hogy azok megjelenésüket tekintve lehetnek explicitek (tehát történhetnek konkrét megfogalmazásokkal, szavakkal), de implicitek is (tehát például képi megjelenéssel, hanghathással is megvalósulhatnak). A zöld állítások tartalmát tekintve a tájékoztató rögzíti azt is, hogy azok vonatkozhatnak akár a termékre vagy annak csomagolására, akár a termék előállításra, akár magának a vállalkozásnak a tevékenységére vagy működésére.

[12] A tájékoztató emellett tanácsokat is megfogalmaz, amely egyrészt a vállalatok számára jelent gyakorlati iránymutatást, másrészt viszont a szabályozási környezet alakulásának változásait is előrevetítheti. Ezek rögzítik általános tanácsként az egyértelmű és konkrét fogalmazás, a világos és érthető nyelvezet fontosságát, valamint az állítások valós, pontos, igazolható és helytálló voltának lényegességét. Konkrét kérdéseket is vizsgál a tájékoztató, ahol egyes konkrét állítások (például „újrahasznosítható”, „lebomló”) jelentését magyarázza meg, és tanácsot ad az azal kapcsolatban, hogy azok mikor használhatók. Bár ez a tájékoztató nem bír jogi kötőerővel, tükrözi a Gazdasági Versenyhivatal jogértelmezését a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok és a zöld állítások összefüggéseivel kapcsolatban.

[13] Végezetül a magyar szabályozási környezetben kiemelendő a Magyar Reklámetikai Kódex, amely 2023-ban újult meg, és egyebek mellett a környezetbarát jellegre utaló (a kódex használatában „zöld”) állítások kapcsán is kibővült. A kódex etikai előírásokat fogalmaz meg az egyes termékek, illetve vállalkozások reklámozása kapcsán, és bár jogi kötőerővel ez sem bír, a kereskedelmi gyakorlat formálására hatással van. Az előírások összhangban vannak a Gazdasági Versenyhivatal tanácsaival, egyebek mellett például rögzítik, hogy az állításoknak valónak, pontosnak, bizonyítékokkal alátámaszthatónak kell lenniük, azokat könnyen érthető és nem túlzó módon kell megfogalmazni. Emellett azonban olyan előírásokat is megfogalmaznak, amelyek az etikai megfontolásokat erősebben tükrözik, rögzítve például, hogy a reklám nem élhet vissza a fogyasztók környezettel kapcsolatos aggodalmával.

[14] Látható tehát, hogy a greenwashingra vonatkozó specifikus szabályozás hiányában is elkezdett formálódni a magyar gyakorlat, és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok kapcsán megjelennek konkrét előírások is, amelyek jogi kötőerő hiányában is iránymutatásul szolgálhatnak a vállalatoknak. Az Európai Unió jelenlegi jogalkotási kezdeményezései az alakuló gyakorlathoz organikusan kapcsolódnak, azonban kötelezően alkalmazandó voltukra tekintettel mégis jelentős változást fognak hozni a gyakorlatban a közeljövőben.

3. A GREENWASHINGON TÚL JELLEMZŐ FÉLREVEZETŐ VÁLLALATI GYAKORLATOK

[15] Amikor egy vállalat fenntarthatósági tevékenységeit értékeljük, fontos, hogy ne csak a környezeti („environment”) dimenzióval foglalkozzunk. Sőt, kockázatos minden energiánkat csupán annak szentelni. Ahogy a fenntarthatóság többi pillére – az ESG rövidítés mentén a társadalmi fenntarthatóság („social”), valamint a felelős és fenntartható vállalatirányítás („governance”) – is egyre inkább előtérbe kerül, újabbnál újabb visszaélésekkel találkozhatnak mind a befektetők, mind pedig a fogyasztók. Ezért ezekkel is fontos tisztában lenni és a greenwashinggal közösen kezelni azokat. Az alábbiakban a jelenleg ismert „washing” formákat gyűjtöttük össze.

[16] „*Social washing*” (még nincs elfogadott magyar megfelelője): a vállalkozás eltúlozza, elferdíti vagy egyszerűen meghamisítja a társadalmi felelősségvállalás tényleges intézkedéseit. „Jó” példa erre egy társaság, amely nemzeti szinten hátrányos helyzetű gyermekek továbbtanulását segíti adományokkal, azonban távol-keleti üzemeiben gyermekmunkát alkalmazva állítja elő termékeit.

[17] „*Pink washing*” (rózsaszínre festés): a mellrák elleni küzdelmet szimbolizáló rózsaszín kitűző nyomán – olyan helyzetekre vonatkozik, amikor cégek a nők helyzetének javításáért tett intézkedéseiket tüntetik fel hamis színekben. Az USA-ban például autóiipari vállalatok ellen indítottak 2018-ban NGO-k kezdeményezést, mivel a mellrák elleni látványos fellépésük leplezte a valós kapcsolatot az autók kibocsátása és a számos nő életét követelő halálos megbetegedés között. Példaként említhetjük a nemzetközi nőnapot, melynek apropóján a cégek nyilatkozatot tesznek közzé a nők munkavállalásának elősegítése és a nemek közötti bérkülönbség (gender pay gap) csökkentése érdekében, azonban a hangzatos szavakat nem mindig követik tettek a gyakorlatban.

[18] „*Gender*” kérdés: a nemek egyenjogúsága és a nemi kisebbségek helyzete. Lényegében már nincs olyan nagyvállalat, amelynek ne lenne a Pride hónapjára külön marketingakciója, a nagy világmárkák minden év júniusában szivárványszínbe öltöznek. Azonban ezen a téren is megjelenik a „*rainbow washing*”, vagyis a szivárványra festés, mosás intézménye, melynek keretében a vállalkozások hamis színben tüntetik fel ez irányú tevékenységüket. Egy nagy Egyesült Királyság-beli ruhaipari vállalkozást 2018-ban ezzel a váddal illették, mivel a Pride hónapját népszerűsítő pólót Törökországban gyárttatta le, ahol az LBMTQ+ jogok terén még számos visszaélés tapasztalható.

[19] „*Blue washing*” (kékre festés): utalva az ENSZ Globális megállapodására, a világ legnagyobb nem kötelező erejű vállalati fenntarthatósági kezdeményezésére, 170 országból 13 ezer résztvevővel, amely világszerte arra ösztönzi a vállalkozásokat, hogy környezetileg és társadalmilag fenntartható intézkedéseket fogadjanak el. A gyakorlatban azonban számos előremutató és jó gyakorlat

mellett még mindig történelmi nagyságú a gyermek- és kényszermunka aránya, amely az ENSZ által deklarált alapjogok súlyos megsértését eredményezi.

4. A SZABÁLYOZÁSI KÖRNYEZET VÁRHATÓ ALAKULÁSA AZ EURÓPAI UNIÓ JOGALKOTÁSA FÉNYÉBEN

[20] A szabályozási környezet lassan felzárkózik a piaci igényekhez, a következő években a zöld gazdasági tevékenységek meghatározására az EU taxonómiarendelet [Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2020/852 rendelete (2020. június 18.) a fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg)] ad iránymutatást, mind a vállalati, mind a finanszírozói oldalon. A nem pénzügyi jelentéstételre vonatkozó egységes uniós szabványtervezet, a Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) [Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2464 irányelve (2022. december 14.) a 537/2014/EU rendeletnek, a 2004/109/EK irányelvnek, a 2006/43/EK irányelvnek és 2013/34/EU irányelvnek a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati beszámolás tekintetében történő módosításáról] 2023. január 1. óta hatályos, ami alapján először 2026-ban kell a közép- és nagyvállalatoknak beszámolót közzétenniük a 2025-ös év eredményeiről, stratégiai kitekintéssel a jövőt illetően. Emellett a Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok – International Financial Reporting Standards (IFRS-ek) – kibocsátója az IFRS Alapítvány 2021 novemberében bejelentette egy új szabvány-meghatározó testület – International Sustainability Standards Board (ISSB) – létrehozását. A testület célja, hogy a közeljövőben egy olyan nemzetközileg elfogadott átfogó keretrendszer dolgozzon ki a fenntarthatósággal kapcsolatos közzétételi szabványokhoz a CSRD-t is figyelembe véve, amely a befektetők és más tőkepiaci szereplők számára releváns és összehasonlítható információt nyújt a vállalatok fenntarthatósággal kapcsolatos kockázatairól és lehetőségeiről.

[21] Továbbá kimondottan greenwashingra vonatkozóan jelenleg két javaslatot is tárgyalnak az Európai Unió szervei, amelyek kifejezetten a környezetbarát jellegre utaló állításokra vonatkozóan állapítanak meg szabályokat. A környezetbarát jellegre való utalás tervezett Európai Unió fogalma szerint e körbe tartozik minden üzenet vagy ábrázolás, képi vagy grafikus megjelenés, amely azt állítja vagy sugallja, hogy egy adott termék vagy kereskedő kedvezően hat a környezetre, semmilyen hatást nem gyakorol a környezetre, illetve kevésbé ártalmas a környezetre, mint más termékek vagy kereskedők, illetve hogy idővel javult a termék vagy a kereskedő környezetre gyakorolt hatása.

[22] Az egyik javaslat a zöld állítások megfelelő tudományos alátámasztására vonatkozóan fogalmaz meg

követelményeket, a másik pedig a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló szabályozást egészítené ki kifejezetten a környezetbarát állításokra vonatkozó szabályokkal. Bár jelenleg még egyik javaslat sem került elfogadásra, és a pontos szövegezés kapcsán még zajlanak a tárgyalások, a közzétett tervezetek alapján lehet következtetni a szabályozási környezet változásaira.

[23] Az első javaslat a „zöld” állításokkal foglalkozik a zöld környezetbarát állítások megalapozottságára vonatkozó főbb követelményeket írta elő.³ Elfogadása esetén ez lesz az első olyan uniós jogszabály, amely kifejezetten a termékekkel és kereskedőkkel összefüggésben megjelenő környezetbarát jellegre vonatkozó kifejezett állításokat szabályozza.

[24] A javaslat szerint kötelező lenne, hogy minden környezetbarát jellegre utaló kifejezett állítás mögött azt alátámasztó tudományos bizonyíték álljon, ezért előírásokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy hogyan kell elvégezni azokat a környezeti vizsgálatokat és értékelést, amelyek eredményeit majd a vállalatok szeretnék felhasználni környezetbarát állításaik alátámasztására. A vizsgálatoknak egyebek mellett igazolniuk és bizonyítaniuk kell, hogy a termék pozitív környezeti hatása jelentős, és széles körben elismert tudományos bizonyítékokra támaszkodik, valamint csupán jogszabályi kötelezettségnek való megfelelést nem lehet termék előnyeként feltüntetni.

[25] A javaslat emellett kötelezettségeket fogalmazna meg egy termék más kereskedők termékeivel vagy szolgáltatásaival való összehasonlításával kapcsolatban is. Kimondja, hogy az összehasonlítás előtt az állítást megfogalmazó kereskedő termékeit és más kereskedők termékeit egyenértékű környezeti vizsgálatoknak kell alávetni, és a vizsgálat alapjául szolgáló adatoknak egyenértékű forrásokból kell származniuk. Emellett a környezetbarát jellegre utaló kifejezett állításokat a környezeti vizsgálatnak megfelelően alá kell támasztani, és a kereskedőnek meg kell adnia az azokhoz kapcsolódó releváns információkat (például fizikai vagy internetes hivatkozás formában), ideértve a terméknek a környezetre gyakorolt hatását és az ezzel kapcsolatban elvégzett tanulmányokat.

[26] Megjegyzendő, hogy a mikrovállalkozások mentesülnének bizonyos kötelezettségektől, például a környezeti vizsgálatok elvégzése vagy az összehasonlításokra vonatkozó követelmények teljesítése alól. Ezen felül számos, kommunikációval kapcsolatos rendelkezés sem vonatkozna rájuk, ideértve például a kizárólag tudományosan megalapozott környezeti állítások közzétételét, a termék felhasználási módjáról szóló tájékoztatás nyújtását vagy az állítással együtt bizonyos információk rendelkezésre bocsátását. Ugyanakkor bizonyos előírásokra nekik is figyelniük

³ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a környezetbarát jellegre vonatkozó kifejezett állítások alátámasztásáról és ismertetéséről (a zöld állításokról szóló irányelv); COM(2023) 166 final.

kell, például, ha a jövőbeli környezeti teljesítményre nézve tesznek környezetbarát állításokat, az általuk tett kötelezettségvállalásoknak is határidőhöz kötöttnek kell lenniük. A kis- és középvállalkozások számára nem fogalmaz meg a javaslat kivételeket és kedvezőbb feltételeket, viszont előírja, hogy a tagállamoknak segítséget kell nyújtaniuk számukra a kötelezettségek teljesítésében. Ilyen segítség lehet akár pénzügyi támogatás, finanszírozáshoz való hozzáférés, speciális vezető- és személyzeti képzés tartása vagy szervezési és technikai segítség nyújtása.

[27] A tagállami hatóságok felügyelni fogják a környezetbarát jellegre vonatkozó állításokra vonatkozó követelmények betartását. Meg nem felelés esetén szankciót is alkalmazhatnak, amely lehet bírság, bevételek elkobzása, vagy a közbeszerzési eljárásokból és a közfinanszírozáshoz való hozzáférésekből – beleértve a pályázati eljárásokat, a vissza nem térítendő támogatásokat és koncessziókat – való ideiglenes kizárás is.

[28] A második javaslat, amelyet az EU Tanácsa legutóbb május harmadikán tárgyalt, az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól szóló 2005/29/EK irányelvet is módosítaná a környezetbarát állításokra vonatkozóan annak érdekében, hogy a fogyasztók környezettudatos döntéseket tudjanak hozni, és a verseny ösztönözze a vállalatokat környezetbarát termékek előállítására.⁴

[29] A javaslat értelmében a megtévesztőnek minősülő kereskedelmi gyakorlatoknál a hamis információval való félrevezetés tekintetében a termék lényeges tulajdonságainak felsorolása kiegészülne a termék környezeti és társadalmi aspektusával, valamint a tartósság kérdésével is, így például, ha egy termék környezeti aspektusára nézve közöl hamis információt a kereskedő, az tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatnak minősülne. Emellett megtévesztőnek minősülne a kereskedelmi gyakorlat abban az esetben is, ha az átlagfogyasztót legalább valószínűsíthetően más döntés meghozatalára készteti, mint amelyet meghozna, azzal, hogy a jövőbeli környezeti teljesítményre vonatkozóan állít valamit, anélkül, hogy ez a kötelezettségvállalás objektíven, nyilvánosan hozzáférhetően ellenőrizhető lenne.

[30] A tervezet szerint a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó irányelv melléklete is módosulna, és kiegészülne a minden körülmények között tisztességtelennek minősülő kereskedelmi gyakorlatok listája kifejezetten a környezetbarát jellegre vonatkozó állításokra vonatkozó példákkal.

[31] Látható tehát, hogy az Európai Unió kiemelt figyelmet fordít a greenwashinggal szembeni küzdelemre.

Bár a javaslatok még a jogalkotási folyamat kezdeti szakaszában vannak, már most irányt szabnak a hazai szabályozási fejlődésnek, és a közeljövőben kötelező követelményeket is megfogalmaznak.

5. HOGYAN KERÜLHETJÜK EL A GREENWASHING LÁTSZATÁT, KOCKÁZATÁT?

[32] Az ESG-elismerés lényege, hogy a befektetők, illetve fogyasztók számára megalapozza azt a bizalmat, hogy a befektetett pénzeszközöket valóban olyan vállalati részvényekre, projektekre és eszközökre fordítják, amelyek összhangban vannak nemzetközileg elfogadott és tudományos tények alapján meghatározott fenntarthatósági sztenderdekkel vagy iránymutatásokkal.

[33] De miként lehet eldönteni egy zöld kampányról, befektetésről, hiteltermékről, kötvénnyről, fenntarthatósági jelentésről vagy a vállalat ESG-törekvéseiről, hogy az mennyire felel meg a fenntarthatósági kritériumoknak, valamint a valóságnak? A szakemberek válasza erre a megfelelő sztenderdek alkalmazása, kiegészülve a harmadik független fél által nyújtott tanúsítással.

[34] Számtalan önkéntes alapon fejlődő fenntarthatósági vagy ESG-sztenderd és keretelv került már kialakításra, amelyek közül a vállalatok céljuktól és tevékenységüktől függően választhatnak. Az ESG-tevékenységek és működés bemutatására a fenntarthatósági jelentések közzététele tud transzparens eszközként szolgálni. De nem mindegy, hogy mit akarunk üzenni, hiszen a nem pénzügyi jelentések esetében sokszor csak a pozitív oldal kerül bemutatásra és a vállalat hiányosságai, fejlesztendő területei kimaradnak a színes jelentésekből. Ez kockázatos lehet ugyanakkor, hisz a fejlesztendő területek leplezése és így módon a vállalat teljesítményének torzítása felérhet egy olyan hibával is akár, mint amikor az eredménykimutatásból hagyjuk ki a veszteséges értéket.

[35] Nemzetközileg elismert fenntarthatósági /ESG jelentéstételi kezdeményezések és sztenderdek/ keretelvek:

a) GRI – Global Reporting Initiative (Globális jelentéskészítési kezdeményezés),

b) ESRS – European Sustainability Reporting Standards (EU Fenntarthatósági jelentéstételi standard),

c) SASB – Sustainability Accounting Standards Board (Fenntarthatósági Számviteli Szabványok Testülete),

d) TCFD – Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (Klímváltozással Kapcsolatos Pénzügyi Információkkal Foglalkozó Munkacsoport),

e) IFRS ISSB – Sustainability Disclosure Standards (Fenntarthatósági beszámolási standard),

f) CDP – Carbon Disclosure Project (Szén-dioxid-kibocsátási közzététel projekt),

g) IR – International Integrated Reporting Council (Nemzetközi Integrált Beszámolási Tanács),

⁴ Javaslat az Európai Parlament és a Tanács irányelve a 2005/29/EK és a 2011/83/EU irányelv módosításáról, a fogyasztók zöld átállásában való szerepvállalásának a tisztességtelen gyakorlatokkal szembeni hatékonyabb védelem és a hatékonyabb tájékoztatás révén történő növelése tekintetében; COM/2022/143 final.

h) GGP – Greenhouse Gas Protocol (Üvegházhatású gázokról szóló jegyzőkönyv),

i) PCAF – Partnership for Carbon Accounting Financials (Partnerség a szén-dioxid-elszámolással kapcsolatos pénzügyi korrekciókhoz),

j) CBI CBS – Climate Bonds Initiative Climate Bonds Standards (Klímakötvény kezdeményezés Klímakötvény standard),

k) ICMA GBP – International Capital Market Association Green Bond Principles (Nemzetközi Tőkepiaci Szövetség Zöld kötvények alapelvei).

[36] A nemzetközi piacon egyik legnépszerűbb jelentéskészítési sztenderd a Global Reporting Initiative (GRI) átfogó keretrendszere különböző környezeti, társadalmi, illetve gazdasági indikátorokat foglal magában. A GRI Standards kifejezett alapelve, hogy a külső érintettek megkérdezésével, illetve lényegességi szempontok figyelembevételével készüljön el a jelentés, amelynek, ha nem tud eleget tenni a jelentő vállalat, megfelelő magyarázattal szükséges alátámasztani, ezzel is megvalósítva a kiegyensúlyozott és transzparens információ bemutatását az adatok időbeliségének figyelembevételével együtt. A KPMG 2022-es Sustainability Reporting felmérése alapján a globális top 250 vállalat esetén a 78% készít GRI alapú jelentést, míg hazai viszonylatban a top100 vállalat esetén 79%-uk hivatkozik a GRI-ra jelentésükben. A GRI mellett jellemzően az SASB, CDP, illetve TCFD ajánlásait alkalmazzák, többször kombinálva ezeket a sztenderdeket, illetve szabályrendszereket.

[37] Az elmúlt években a fenntarthatósági jelentések mellett zöld pénzügyi eszközök jelentek meg a piacon, mint például zöld kötvények és hiteltermékek. Ezek meghatározására a gyakorlatban két főbb sztenderd az ICMA Green Bond Principles (GBP) és a Climate Bonds Standard (CBS) ad iránymutatást. Legfontosabb különbségük, hogy a CBS csak a párizsi klímaegyezmény céljaival összhangban kidolgozott, tudományos tényeken alapuló taxonómiájában szereplő projekteket vagy eszközöket tekint „zöld”-nek, vagyis a zöld kötvény által finanszírozhatónak. Ezzel szemben a GBP a kibocsátóra bízta a „zöld” definiálását, ehhez javasolva a már létező taxonómiák alkalmazását. Az utóbbi esetében a piaci szereplők alakítják ki, hogy mi tekinthető zöldnek, de ez nem feltétlenül képez olyan magas értéket az éghajlatváltozás következményeire vonatkozóan, mint a tudományosan meghatározott kritériumok.

[38] A megfelelő iránymutatások és sztenderdek alkalmazása mellett a független harmadik fél által nyújtott tanúsítás tudja tovább növelni az ESG-tevékenységek vagy zöld eszközök értékét, hitelesítve és megerősítve a bizalmat az érdekelt felek irányába. Az Edelman Trust Barometer értékelése is ezt a szemléletet támasztja alá, miszerint az egyoldalú kinyilatkoztatásokhoz képest erősebben építik a bizalmat azon piaci szereplők, amelyek harmadik fél bevonásával hitelesített információt osztanak meg. A vállalatok számára a tanúsítás a legtöbb piacon, így Magyarországon is egyelőre egy önkéntes lehetőség,

amely lehetővé teszi számukra, hogy hitelt érdemlően és egyértelműen bemutassák a piac számára, hogy jelentésük, pénzügyi eszközük, megfelel az éghajlati integritásra vonatkozó tudományos alapú szabványoknak, és igazolják, hogy működésük során valóban szem előtt tartják az ESG-szemponokat. Ugyanakkor a CSRD már előírja a kötelező tanúsítást, ami által ellenőrzésre kerül az EU Taxonómiának való megfelelés és a kulcsinformációk azonosítása is. Továbbá, fontos szempont az elkészült jelentés vezetőségi jelentésbe való integrációja, így megerősítve az ESG és a pénzügyi jelentéstétel egyenrangú szerepét, valamint, hogy az ESG-kockázatok felmérése és közzététele vezetőségi szintű prioritássá váljon.

6. BEFEJEZÉS

[39] A környezetvédelmi szemlélet előtérbe kerülésével és a fogyasztói szokások folyamatos alakulásával a vállalatok is egyre gyakrabban foglalkoznak meg olyan állításokkal, amelyek a vállalat vagy a termék környezetvédelmi teljesítményére, környezetbarát jellegére utal. Ezek az állítások kellő megalapozás és pontosság hiányában greenwashingot valósíthatnak meg, amellyel szemben a magyar szabályozási környezet már most lehetővé teszi a fellépést, a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatra vonatkozó szabályozáson keresztül.

[40] A Gazdasági Versenyhivatal mellett, hogy vizsgálja ezeknek a szabályoknak való megfelelést, maga is közzétette az iránymutatását, amelyben a vállalatok számára fogalmaz meg tanácsokat a környezetbarát jellegre vonatkozó állításokkal kapcsolatban. Nagy jelentőséggel bír a téma kapcsán a Magyar Reklámetikai Kódex is, amely szintén a közelmúltban egészült ki ezzel kapcsolatos rendelkezésekkel, és bár e szabályok nem bírnak jogi kötőerővel, a jogértelmezést segítik a greenwashinggal kapcsolatban. A megjelenő gyakorlatokhoz és fejlődési irányokhoz kapcsolódóan a jogszabályi háttér bővülése is várható: az Európai Unió jelenleg két javaslatot is tárgyal, amely a környezetbarát jellegre utaló állítások kapcsán fogalmaz meg konkrét, elfogadásuk esetén jogilag kötelező előírásokat a vállalatok számára.

[41] A környezetvédelmi szempontok mellett a fenntarthatóság többi pillére, azaz a társadalmi fenntarthatóság, valamint a felelős és fenntartható vállalatirányítás is egyre inkább előtérbe kerülnek, így újabb visszaélésekkel találkozhatnak mind a befektetők, mind pedig a fogyasztók. Ezek egyike a „social washing”. A kifejezés lényegében arra utal, a „greenwashing” mintájára, hogy egy vállalkozás eltúlozza, elferdíti vagy egyszerűen meghamisítja a társadalmi felelősségvállalás terén tett intézkedéseit.

[43] A megfelelő iránymutatások és sztenderdek alkalmazása mellett a független harmadik fél által nyújtott tanúsítás növeli az ESG-tevékenységek vagy zöld eszközök értékét, hitelesítve és megerősítve a bizalmat az érdekelt felek irányába.

Jogászdíj 2023 Díjátadó Gála: találkozzon a szakma legjobbjaival, hallgassa meg dr. Tilesch György előadását!

A Wolters Kluwer Jogászdíj az egyik legrangosabb pályázatnak számít a szakmában, a díjátadóra pedig a kezdetek óta egy exkluzív esemény keretében kerül sor. Az idén 6. alkalommal megrendezett Jogászdíj 2023. november 24-i díjátadója ugyanakkor egyedülállónak ígérkezik a rendezvény eddigi történetében: *különleges helyszín, szakmájában a világ egyik legkiválóbbjának előadása, páratlan program.* Legyen részese ennek Ön is!

Díjátadó – egy kerek évforduló évében

A Wolters Kluwer Jogászdíj 2023 Díjátadó Gálája az idén nem csupán arra ad alkalmat, hogy a hazai jogi szakma kiválóságait elismerjük, hanem egyúttal a Jogtár30 idei rendezvénysorozatának lezárására is, amelyet méltó módon szeretnénk megünnepelni.

Az idén 6. alkalommal megrendezett Jogászdíj 2023. november 24-i díjátadóját a szakma egyik legfontosabb eseményének szánjuk, amely alkalmat ad ünneplésre, szakmai kapcsolatok építésére, exkluzív gálán való részvételre.

Dr. Tilesch György az MI és a jogászszakma kapcsolatáról

A 19 órakor kezdődő Jogászdíj Gála megnyitó előadását a világ egyik legkeresettebb MI-szakértője, **dr. Tilesch György** tartja, aki a mesterséges intelligencia alkalmazhatóságáról és hatásáról beszél a jogászszakma gyakorlatában. Beszélgető partnere Krizsó Szilvia, a Gála háziasszonya lesz.

A jogász végzettségű dr. Tilesch György a Szilícium-völgyben dolgozik mesterséges intelligencia-szakértőként és tanácsadóként, a PHI Institute for Augmented Intelligence alapító elnöke, a Neumann Társaság MI-nagykövete. A NASA innovációs vezetőjével, Omar Hatamleh-vel közösen írt könyve, a BetweenBrains, 2021-ben jelent meg magyarul Mesterség és intelligencia címmel.

Középpontban a jogi innovációk

Kétségtelen, hogy egy pályázaton a díj elnyerése a résztvevők célja. A Wolters Kluwer Jogászdíj különlegessége, hogy nem csupán győztest hirdet, hanem **egy-egy kategória legfeljebb hat legjobb pályázóját is kiemeli**, akik közül az egyik megkapja az adott kategória díját. A Jogászdíj Gálán a nyertesek mellett a legjobbak közé jutott pályázókat is megismerheti. (A shortlistre beválogatott pályázatok esetén a díjátadón való részvétel 2 fő részére térítésmentes.) Ezáltal láthatja, hogy mivel foglalkoznak a többiek,

milyen jogi innovációkat alkalmaznak, mik a trendek, milyen irányba mozog a piac.

Szakmai közösség

A gála évről évre kiváló alkalmat nyújt a szakma szereplőinek arra, hogy egy nívós eseményen **személyesen találkozzanak, kapcsolatokat építsenek.**

A legjobbaknak járó díjakat a szakmájukban elismert kiválóságok nyújtják át: **dr. Fábián Ágnes**, a Joint Venture Szövetség elnöke, a Henkel Magyarország Kft. ügyvezető igazgatója, **dr. Hegymegi-Barakonyi Zoltán**, a Magyar Versenyjogi Egyesület elnöke, **dr. Herczegh Zsolt**, a Budapesti Ügyvédi Kamara Jogtanácsosi Tagozatának elnöke, **dr. Jakab Roland**, a Mesterséges Intelligencia Koalíció elnöke, **dr. Lábod Péter**, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala jogi, nemzetközi és innovációs ügyekért felelős elnökhelyettese, **dr. Sükösd Péter**, a Magyar Vállalati Compliance Társaság elnöke, az Extreme Digital-eMAG Kft. Jogi, Compliance és Kormányzati Kapcsolatok Igazgatója és **dr. Vámosi-Nagy Szabolcs** címzetes egyetemi tanár (ELTE ÁJK).

Páratlan Gála helyszín

A Budapest Marriott Hotel egyedi helyszínt biztosít a Gálának, a lenyűgöző dunai panoráma mellett a Sentiments Piano Duo és barátai, illetve a pompás catering gondoskodik arról, hogy felejthetetlen élményben legyen része.

Regisztráljon a Jogászdíj Gálára Ön is, biztosítsa már most be a helyét a különleges eseményen! →

(A díjátadó gálán korlátozott számban ugyan, de lehetőség van előzetes asztalfoglalásra is.)

LIBER ÁDÁM – BERECKZI TAMÁS

A belső visszaélés bejelentésének új szabályozása

Az üzleti életben és a közintézményekben tanúsított jogellenes vagy tisztességtelen, etikai követelményeket sértő magatartás súlyos következményekkel járhat akár közérdekre, de magukra a foglalkoztató szervezetekre nézve is. Emiatt elemi érdeknek tekinthető az ilyen káros magatartásokra vonatkozó felderítési hatékonyság növelése, könnyen hozzáférhető, bizalmas csatornák biztosítása a bejelentők részére és a bejelentők védelmének biztosítása olyan esetben, mikor vállalatvezetési szinten hiányozhat az ilyen magatartásokkal szembeni aktív fellépés érdeke.

Hivatkozott jogszabályhelyek: Panasz tv. 18–20. §, 21. § (1) bek., 22–29. §, 30. § (2) bek., 41. § (1)–(3) bek., 42. §, 48. §, 49. § (2) bek., 50. § (2)–(3) bek.; Mt. 264. § (1)–(2) bek.; Szabs. tv. 160/A. alcím; Általános adatvédelmi rendelet, GDPR 12–14. cikkei, 38. cikk (1) bek.; visszaélés-bejelentési irányelv

Címkék: belső visszaélés bejelentés, visszaélés-bejelentési irányelv

1. A BELSŐ VISSZAÉLÉS BEJELENTÉSE

[1] A belső visszaélés-bejelentés egy szervezet által megvalósított olyan intézkedések összessége, ami arra ösztönzi a munkavállalókat, hogy feltárják, illetve jelezzék azon eseményeket és körülményeket, ami a szervezet működését vagy annak felelősségét jelentős mértékben befolyásolhatja. Ez a rendszer nem helyettesíti, csupán kiegészíti azokat a létező bejelentési csatornákat, amelyek jogszabály erejénél fogva, vagy a munkáltatót megillető ellenőrzési jogosultság keretében állnak fenn.¹ Ilyen visszaélés-bejelentési rendszer lehet egy telefonos hotline fenntartása, vagy olyan e-mail elérhetőség biztosítása, ahol a gyanús incidensekről érkező bejelentéseket erre szakosított szakemberek kezelik. Az ekként gyűjtött bejelentéseket a bejelentés megtörténtének feltárása nélkül ellenőrzik, majd végső soron az információk birtokában a vállalat dönthet arról, hogy milyen intézkedéseket tesz azokkal összefüggésben.

[2] Az ACFE² egy 2022-es kutatása szerint a bejelentőktől kapott jelzések értékelése messze a leggyakoribb módja annak (42%), hogy a belső vállalati csalásokat és visszaéléseket leleplezzék.³ A kutatás szerint a bejelentések fele munkavállalóktól és azok egyharmada külső felektől

érkezett,⁴ ezért javasolt olyan rendszert kiépíteni, ami mind a belsősök, mind a külsősök számára lehetővé teszi a bejelentéseket, illetve érdemes egyidejűleg több bejelentési csatornát is fenntartani. A kutatás szerint a csalások által okozott károk kétszer magasabbak voltak azon vállaltoknál, melyek nem tartottak fenn bejelentési rendszert; a bejelentési rendszert fenntartó vállalatok hamarabb tárták fel a különböző visszaéléseket; a munkavállalók tudatosságának növelése pedig növeli az egyes csalásgyanús esetek felismerésének valószínűségét is. A kutatás tehát megerősíti annak alapvető fontosságát, hogy a vállalatok és közintézmények hatékony eljárásokat vezessenek be a visszaélés-bejelentések gyűjtésére és azok alapos kivizsgálására.

2. SZABÁLYOZÁSI ELŐZMÉNYEK

2.1. USA előzmények

[3] A belső visszaélés-bejelentés szabályozási előzményeit nem Európában, hanem a tengerentúlon lehet azonosítani. A 2000 és 2002 között elhíresült Enron, Tyco és Worldcom ügyek, az amerikai vállalati pénzügyi csalásokkal kapcsolatos sorozatos botrányok megrendítették a pénzügyi beszámolók hitelességébe vetett befektetői bizalmat a pénzügyi piacokon is. 2002-ben ezen esetekre válaszul fogadta el az amerikai Kongresszus a Sarbanes-Oxley

¹ Liber Ádám: A belső visszaélés-jelentési rendszer jogi követelményeiről I. rész. GJ, 2009/2., 11. o.

² Association of Certified Fraud Examiners, Független Csalásszakértői Szövetség.

³ ACFE Occupational Fraud 2022: A Report to the Nations (ACFE.com/RTTN), 22. oldal; lehvás: 2023. június 3.

⁴ ACFE Occupational Fraud 2022: A Report to the Nations, 21. oldal; lehvás: 2023. június 3.

törvényt (SOX), ami merőben új szemléletet vezetett be a vállalatirányítás ellenőrzésében, különösen a számvitel és a belső ellenőrzés területén. E jogszabály célja a számviteli fegyelem megerősítése volt, egyben a hatálya alá tartozó vállalatok (külföldi részvénykibocsátók) audit bizottságai részére előírták, hogy megfelelő eljárásokat dolgozzanak ki számvittel, belső ellenőrzéssel és könyvvizsgálattal kapcsolatos panaszok fogadására és kezelésére; továbbá a munkavállalók számára titkos, anonim panasztételi eljárás lehetőségét biztosítsák kétes, számvittel és könyvvizsgálattal kapcsolatos esetek vonatkozásában; illetve biztosítsák az ilyen bejelentők esetleges megtorlással szembeni védelmét is. E szabályok végrehajtásáért a Securities and Exchange Commission (SEC), az Egyesült Államok tőzsde- és értékpapír-felügyelete felel, és alkalmazásában extraterritoriális hatállyal értelmezi ezen szabályokat és komoly szankciókat helyezett kilátásba e kötelezettségek megsértése esetére.

2.2. Visszaélés-bejelentés Európában

[4] Az amerikai tőzsdén jegyzett társaságoknak az Egyesült Államokban és globálisan bevezetett belső visszaélés-bejelentési rendszerükkel kapcsolatban kellett szembesülniük azzal, hogy a SOX szerinti bejelentési kötelezettségek Európában adatvédelmi és munkajogi követelményekkel nem, vagy csak komoly kompromisszumok árán egyeztetethetők össze. Ez a jogrendszer szintű konfliktus alapvetően szociokulturális különbségekre vezethető vissza. 2005-öt megelőzően nincs utalás arra, hogy a visszaélés-bejelentés, azaz észlelt pénzügyi csalások kétes számviteli, könyvvizsgálati esetek anonim levél, telefon vagy e-mail útján történő jelentése jogszabályi akadályokba ütközne. Ezt követően viszont egyre szaporodtak azok az európai ügyek, melyek megkérdőjelezték a visszaélés-bejelentési rendszerek létjogosultságát és jogszerűségét, figyelemmel arra, hogy egyes európai szabályozókat ez a rendszer a második világháború és a totalitárius diktatúrák alatti titkosrendőrséget és az azzal összefonódó besúgórendszereket idézték fel, melyek emléke jelenleg is élénken él az európai társadalmakban.

[5] A francia adatvédelmi hatóság részéről tisztességes eljárás sérelme és a munkavállalók befekettítése,⁵ Németországban az üzemi tanácsi együttdöntési kötelezettségek megsértése merült fel, míg francia bíróság előtt a munkavállalók alapjogainak aránytalan sérelme merült fel etikai jogsértések bejelenthetősége miatt.⁶

[6] Az Európai Adatvédelmi Testület elődje, a 29. cikk szerinti Adatvédelmi Munkacsoport („Munkacsoport”) felismerte ezeket a problémákat és véleményt⁷ adott ki a visszaélés-bejelentési rendszerek alkalmazásáról. A vélemény útmutatást nyújtott a jogalap, adatminőség, tisztességes eljárás, transzparencia, személyes adatok bizalmas kezelésére vonatkozó követelmények és nemzetközi adat-továbbítási szabályok alkalmazására. A munkacsoport szerint biztosítani kell, hogy a rendszer biztosítsa a bejelentett személy jogait, ne engedjen teret befekettítésnek, a jelentéstétel lehetősége pedig szükségességi-arányossági követelményként súlyos szabályszegésekre korlátozandó. A Munkacsoport a névtelen bejelentéseket nem tekintette jogellenesnek, viszont a tisztességes eljárás követelménye alapján azt várta el, hogy ne ösztönözzék a névtelen bejelentéseket. Másrészt a bejelentések automatikus megosztása helyett a Munkacsoport szerint azokat helyi szinten kell kezelni, kivéve, ha indokolt a központi visszaélés-megelőzési funkció bevonása. Véleményében a Munkacsoport elismeri, hogy a visszaélés-bejelentési rendszerek *hasznos mechanizmust* jelentenek a vállalatok és más szervezetek számára a vállalatirányítási belső szabályoknak és előírásoknak való megfelelés ellenőrzésében.

2.3. Magyarországi előzmények

[7] Az Adatvédelmi Biztos 2006. évi beszámolója csupán nemzetközi fejleményként említi meg a 29. cikk szerinti Adatvédelmi Munkacsoport fent hivatkozott véleményét. Az adatvédelmi ombudsman 2007-es állásfoglalásaiban⁸ foglalkozott a visszaélés-bejelentés problematikájával és lényegében besúgó rendszernek tekintette az anonim bejelentési rendszereket, jogalként pedig az akkori adatvédelmi jogszabályra figyelemmel hozzájárulás alkalmazását várta el az ilyen rendszerek alkalmazóitól, és visszautasította a multinacionális cégek konzultációs megkereséseit.

[8] A fenti előzményeket követően fogadta el az Országgyűlés a tisztességes eljárás védelméről szóló 2009. évi CLXIII. törvényt, ami 2010. április 1. napjától volt hatályos és jogalapot biztosított belső visszaélés-bejelentési rendszerek működtetésére. Ezt követően fogadta el az Országgyűlés a 2013. évi CLXV. törvényt a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről, amelynek 13–16. §-a a munkáltatói visszaélés-bejelentési rendszereket szabályozta és lehetővé tette belső visszaélés-bejelentési rendszerek létrehozását a jogszabályok, valamint közérdeket vagy nyomós magánérdeket védő magatartási szabályok megsértésének

⁵ McDonald's, CNIL Délibération n° 2005-110 (2005. május 26.), illetve Exide Technologies/CEAC, CNIL Délib. n° 2005-111 (2005. május 26.).

⁶ Tribunal de Grande Instance de Libourne, 15 Septembre 2005, Comité d'établissement BSN Glasspack et autre c/ Sté BSN Glasspack az Owens-Illinois.

⁷ 1/2006 sz. vélemény az uniós adatvédelmi szabályoknak a számvitel, belső számviteli ellenőrzés, könyvvizsgálati kérdések, korrupció, banki és pénzügyi bűnözés elleni küzdelem terén létrehozott belső visszaélés-bejelentési rendszerekre történő alkalmazásáról (WP 117); elfogadva: 2006. február 1-jén.

⁸ Abi 271/K/2007, 295/K/2007, 652/K/2007.

bejelentésére. E törvény a bejelentések kivizsgálására főszabály szerint 30 napot biztosított és az anonim bejelentések gyűjtését is lehetővé tette, illetve további újtásként szabályozta a bejelentővédelmi ügyvéd jogintézményét is.

3. AZ EU VISSZAÉLÉS-BEJELENTÉSI IRÁNYELVE

[9] Az uniós szintű visszaélés-bejelentés szabályozásával kapcsolatosan az EU Bizottság 2018. április 23-án terjesztett elő jogalkotási csomagot, amely az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről szóló irányelvjavaslatot és egy közleményt tartalmazott. A jogszabálycsomag célja a közérdek európai szintű védelme érdekében egy átfogó jogi keret létrehozása a bejelentők védelmére. Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1937 irányelve (2019. október 23.) az uniós jog megsértését bejelentő személyek védelméről (a továbbiakban: visszaélés-bejelentési irányelv) 2019. október 23-án fogadták el, és 2019. december 16-án lépett hatályba. A visszaélés-bejelentési irányelv, melyet tagállami szinten kellett átültetni, előírja a tagállamok számára, hogy a köz- és magánszektorban dolgozó bejelentők számára hatékony és bizalmas bejelentési csatornákat biztosítsanak az uniós szabályok megsértésének bejelentésére, és a megtorlással szemben megfelelő védelmi intézkedéseket tegyenek.

[10] A szabályozás tárgyi hatálya alá az uniós jog megsértésének bejelentése tartozik, ideértve a pénzügyi szolgáltatásokra, a termékbiztonságra, a pénzmosásra és a terrorizmus finanszírozására, a fogyasztóvédelemre, a közegészségügyre, az adatvédelemre és a személyes adatok védelmére vonatkozó jogsértéseket. A tagállamoknak lehetőségük van arra, hogy a szabályozás tárgyi hatályát a nemzeti jogukban szereplő egyéb jogsértésekre, visszaélésekre is kiterjesszék. A visszaélés-bejelentési irányelv minimum szabályokat rögzít a bejelentések belső jelentési csatornák útján való kezelésére, ideértve biztonságos csatorna kialakítását, amihez csak a foglalkoztatottak férnek hozzá; írásban és szóban, illetve személyes bejelentés útján. Rögzíti továbbá a visszaélés-bejelentési irányelv az egyes bejelentések nyomán követésének kötelezettségét is a kivizsgálási határidőkkel együtt, valamint a bejelentő felé fennálló tájékoztatási kötelezettségeket, azaz előírja a visszaélés-bejelentési irányelv a világos és könnyen hozzáférhető információ nyújtását az eljárásról; és megtorlással szembeni védelem biztosítását a bejelentő személy részére. A visszaélés-bejelentési irányelv rendelkezéseinek az átültetési határideje 2021. december 17. volt, melynek kevés tagállam, így Magyarország is csak késéssel tett eleget.

4. AZ ÚJ MAGYAR PANASZTÖRVÉNY SZABÁLYOZÁSA

[11] A fenti előzményeket követően az új magyar panasztörvényt a Kormány 2023. február 28-án nyújtotta be az

Országgyűlésnek társadalmi konzultáció lefolytatása nélkül. Első körben 2023. április 11-én szavaztak a jogszabályról, azonban 2023. április 21-én a köztársasági elnök megfontolásra visszaküldte az Országgyűlés részére.⁹

[12] Az Országgyűlés ezt követően 2023. május 23. napján fogadta el ismét a panaszokról, a közérdekű bejelentésekről, valamint a visszaélések bejelentésével összefüggő szabályokról szóló 2023. évi XXV. törvényt (a továbbiakban: Panasz tv.). A belső visszaélés-bejelentési rendszert főszabály szerint a Panasz tv. hatálybalépésétől számított 60 napon belül, vagyis 2023. július 24. napjáig kell létrehozni, melybe beleértendő minden ezzel kapcsolatos eljárási intézkedés is. Az 50–249 fő foglalkoztatott közötti munkáltatók 2023. december 17-ig kaptak haladékokat a szükséges intézkedések megtételére.

4.1. Személyi hatály

[13] Az a foglalkoztató, amely legalább 50 személyt foglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében foglalkoztat,¹⁰ köteles belső visszaélés-bejelentési rendszert létrehozni. A foglalkoztatott fogalmát tágan kell értelmezni, mivel ebbe nem csak a munkaviszony, hanem minden olyan jogviszony beletartozik, amelyben a foglalkoztatott a foglalkoztató részére és annak irányítása alatt ellenérték fejében tevékenységet végez vagy önmaga foglalkoztatását végzi, így a tartós távollétén, részmunkaidőben foglalkoztatottak, gyakornokok és határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak is beleszámítandók ebbe a keretbe. A munkaerő-kölcsönzés keretében foglalkoztatottakat értelemszerűen mind a kölcsönbeadó, mind pedig a kölcsönvevő oldalán számításba kell venni. A foglalkoztatottak létszámtól függetlenül¹¹ kötelesek a belső visszaélés-bejelentési rendszer létrehozására bizonyos szabályozott tevékenységet folytató személyek, különösen (de nem kizárólagosan) a pénzügyi intézmények, ingatlan közvetítők, könyvelők, könyvvizsgálók, ügyvédek, bizalmi vagyonkezelők és a székhelyszolgáltatók. A belső visszaélés-bejelentési rendszer viszont önkéntesen akkor is létrehozható, ha nem áll fenn rá törvényi kötelezettség.

[14] Bejelentés megtételére nagyon széles személyi kör jogosult,¹² amely magába foglalja a foglalkoztatottakat, gyakornokokat, szerződéses partnereket és a szerződéses partnerek alvállalkozóit és foglalkoztatottjait, továbbá a foglalkoztató tulajdonosait és tisztviselőit is. Ezen személyek már a jogviszonyra vonatkozó tárgyalásuk megkezdésétől kezdődően jogosultak bejelentést tenni (toborzási eljárás,

⁹ KEH/2671-2/2023. [online] [2023. 06. 18.] <https://www.parlament.hu/irom42/03089/03089-0013.pdf>

¹⁰ Panasz tv. 18. § (1) bek.

¹¹ Panasz tv. 18. § (2) bek.

¹² Panasz tv. 20. § (2)–(3) bek.

beszállítói tárgyalások megkezdése stb.), valamint a jogviszonyuk megszűnését követően is élhetnek ezzel a lehetőséggel.

4.2. Tárgyi hatály

[15] A törvény tágran határozza meg a *bejelenthető magatartások körét*, mivel bármely jogellenes vagy jogellenesnek feltételezett cselekményre vagy mulasztásra, illetve „egyéb visszaélésre” vonatkozó információt be lehet jelenteni.¹³ Az „egyéb visszaélés” fogalmát a törvény mindazonáltal nem határozza meg. Ha a munkáltató a közérdeket vagy nyomós magánérdeket védő magatartási szabályokat állapít meg, ezek megsértése a belső visszaélés-bejelentési rendszerben szintén bejelenthető.¹⁴ A foglalkoztató felelőssége, hogy kellően egyértelműen határozza meg a bejelentési rendszerben bejelenthető magatartások körét, figyelemmel a tisztességes eljárás alapelveire,¹⁵ hogy a rendszer létrehozása nem irányulhat munkavállalók befektetésére, melyből következően csak a *megfelelő tárgyi súllyal rendelkező magatartások* tekinthetők olyannak, melyek a bejelentési rendszeren belül jogszerűen kezelhetők, összhangban a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 9. § (2) bekezdésében szereplő szükségességi, arányossági korlátozásokra.

4.3. Bejelentési szabályok

[16] A visszaélés-bejelentési irányelv értelmében¹⁶ a tagállamoknak ösztönözniük kell a külső bejelentési csatornákon keresztüli bejelentést megelőzően a belső bejelentési csatornákon keresztüli bejelentést. A törvény azonban nem tartalmaz a belső bejelentési csatornák igénybevételeire ösztönző szabályozást, tehát válaszlehetőséget ad az érintett részére, hogy külső vagy belső csatornán keresztül tegye meg a bejelentését.

[17] A szabályozás lényege, hogy az erre kötelezett foglalkoztatóknak könnyen hozzáférhető bejelentési csatornákat kell fenntartaniuk, a bejelentések fogadását írásban és szóban egyaránt biztosítani kell.¹⁷ A szóbeli bejelentést telefonon vagy más hangüzenetküldő rendszer útján, vagy személyesen lehet megtenni. A törvény szabályozza a rögzített és nem rögzített bejelentések

fogadásának szabályait is. A bejelentések kivizsgálását a törvény kötelezővé teszi és a kivizsgálás csak a törvény által meghatározott esetekben, így különösen anonim bejelentés esetében mellőzhető.¹⁸

[18] A törvény szigorú határidőket rögzít a bejelentések kezelésére. A bejelentés kézhezvételét hét napon belül vissza kell igazolni a bejelentő felé,¹⁹ meg kell vizsgálni a bejelentést és az abban foglaltakat a körülmények által lehetővé tett legrövidebb időn belül, de legfeljebb a bejelentés beérkezésétől számított harminc napon belül kötelezően ki kell vizsgálni, s ezt a határidőt csak különösen indokolt esetben, a bejelentő egyidejű tájékoztatása mellett lehet legfeljebb a bejelentés beérkezésétől számított három hónapig meghosszabbítani.²⁰ A törvény ebből a szempontból eltér tehát a visszaélés-bejelentési irányelvi szabályoktól, amely pusztán a nyomkövetési intézkedések körében rendelkezik a három hónapos időtartamról, illetve nem követeli meg a kivizsgálás lezárását is.

4.4. Bizalmassági követelmények

[19] A fogadott bejelentések bizalmas kezelését biztosítani kell, mivel a belső visszaélés-bejelentési rendszert úgy kell kialakítani, hogy a személyazonosságát felfedő bejelentő, valamint a bejelentésben érintett személy személyes adatait az erre jogosultakon kívül más ne ismerhesse meg.²¹ A bejelentő személy kilétét a bejelentések fogadására vagy nyomon követésére jogosult személyek tagjain kívül tehát senki mással nem lehet közölni az adott személy kifejezett hozzájárulása nélkül.²² Kivételt a törvény csak a rosszhiszemű bejelentésekre rögzít.²³ Érintetti kérelmek kezelésével kapcsolatosan pedig kimondja, ha a bejelentés természetes személyre vonatkozik, a tájékoztatáshoz és hozzáféréshez való joga gyakorlása során a bejelentő személyes adatai nem tehetők megismerhetővé a tájékoztatást kérő személy számára.²⁴

4.5. Pártatlansági követelmények

[20] A törvény előírja, hogy pártatlan, azaz megfelelő függetlenségi és összeférhetetlenségi garanciákkal rendelkező belső vagy külső személyt kell kijelölni a bejelentések fogadására és nyomon követésére.²⁵ Amennyiben belső személyről van szó, akkor az adott személy vagy

¹³ Panasz tv. 20. § (1) bek.

¹⁴ Panasz tv. 28. §.

¹⁵ Vö. EU 2016/679 rendelete (2016. április 27.) a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről (általános adatvédelmi rendelet, HL L 119, 2016.5.4., 1. o.), 5. cikk (1) bek. a) pont.

¹⁶ Visszaélés-bejelentési irányelv 7. cikk (2) bek.

¹⁷ Panasz tv. 21. § (1) bek.

¹⁸ Panasz tv. 22. § (6) bek.

¹⁹ Panasz tv. 22. § (1) bek.

²⁰ Panasz tv. 22. § (2)–(3) bek.

²¹ Panasz tv. 27. § (1) bek.

²² Panasz tv. 26. § (3) bek. és 6. § (2) bek.

²³ Panasz tv. 26. § (3) bek. és 6. § (4) bek.

²⁴ Vö. Panasz tv. 26. § (4) bek.

²⁵ Panasz tv. 19. § (1) bek.

részleg alkalmassága a szervezeti struktúrától függ, és a feladatkörüknek ugyanakkor minden esetben biztosítania kell a függetlenséget és azt, hogy ne álljon fenn összeférhetetlenség.

[21] Ha a bejelentések fogadását, nyomon követését és kivizsgálását külsős személy, így bejelentővédelmi ügyvéd vagy más külsős személy látja el,²⁶ az ilyen személynek szintén szigorú összeférhetetlenségi és pártatlansági szabályokat kell teljesítenie,²⁷ míg állami, helyi önkormányzati és költségvetési szervek esetében a törvény tiltja ezen feladatok kiszervezését.²⁸ Azon foglalkoztatók, amelyek legalább 50, de legfeljebb 249 személyt foglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében foglalkoztatnak, a belső visszaélés-bejelentési rendszert közösen is létrehozhatják,²⁹ függetlenül attól, hogy egyazon vállalatcsoportba tartoznak-e. Ez a lehetőség azonban nem érinti az ilyen személyek egyéb jogszabályi kötelezettségeinek való megfelelését. Az 50 főnél kevesebb személyt foglalkoztatók és a 249 főnél több személyt foglalkoztatók viszont minden esetben csak önálló rendszert üzemeltethetnek és nem oszthatják meg az erőforrásaikat, mely jogértelmezést az EU Bizottság is több állásfoglalásban megerősített.³⁰ Ez a gyakorlatban azzal jár, hogy egy vállalatcsoporton belül a központi bejelentési funkció továbbra is működtethető, azonban a bejelentő döntheti el, hogy a központi szinten vagy helyi szinten teszi meg a bejelentését. A bejelentő személy hozzájárulása nélkül viszont nem továbbítható jogszerűen a bejelentés, mivel ez a titoktartási kötelezettségek megsértésével járna.

[22] Ha a bejelentéssel kapcsolatosan nemzetközi adattovábbításra kerül sor, speciális magyar szabály, hogy az adatvédelmi jogszabályoknak való megfelelés mellett a továbbítás címzettje által tett, a bejelentésre vonatkozó, a törvényben foglalt szabályok betartására irányuló jogi kötelezettségvállalás esetén kerülhet sor,³¹ ami azt jelenti, hogy polgári jogi úton kikényszeríthetőnek kell lennie a vonatkozó kötelezettségvállalásnak.

4.6. Adatvédelmi kötelezettségek

[23] A bejelentések fogadása és kezelése személyes adatok kezelésével jár együtt, ezért számos adatvédelmi szervezési és dokumentációs kötelezettséget kell ezzel kapcsolatosan teljesíteni, ideértve a szükséges adatkezelési tájékoztatók, adatkezelési tevékenységek nyilvántartásának elkészítését, adatvédelmi hatásvizsgálat dokumentálását,

kiszervezés esetén pedig az adatfeldolgozói és adattovábbítási (nemzetközi adattovábbítási) szerződések megkötését, valamint a szükséges intézkedések megtételét a belső adatvédelmi szabályok érvényesítésével és a törlési határidők kikényszerítésével kapcsolatosan. Amennyiben a szervezet adatvédelmi tisztviselővel rendelkezik, őt is kellő időben be kell vonni a rendszer kialakításába.³²

[24] A kapcsolódó transzparencia követelményekhez tartozik, hogy a törvény a rendszer létezésével, az eljárással, így a bejelentések fogadásával, kivizsgálásával és a nyomon követési intézkedésekkel kapcsolatosan tájékoztatási kötelezettségeket ír elő.³³ Ezek kiterjednek a rendszer bevezetésével kapcsolatos munkavállalói (üzemi tanácsi) konzultációs kötelezettségek teljesítésére is.³⁴

4.7. Megtorlás elleni védelem

[25] A visszaélés-bejelentők fokozott védelemben részesülnek, mivel a jogszabály tilalmat rögzít minden olyan bejelentővel (annak segítőjével vagy családtagjával³⁵) szemben megtett hátrányos intézkedésre, amelyre a bejelentés jogszerű megtétele miatt kerül sor és amelyet a foglalkoztatási jogviszonnyal vagy kapcsolattal összefüggésben valósítanak meg.³⁶ A bejelentő üldözése pedig szabálysértésnek³⁷ minősül. A törvény a védelmet mindazonáltal csak akkor biztosítja a bejelentő részére, ha a bejelentés tárgya uniós jog megsértésével kapcsolatos, ami azt jelenti, hogy etikai szabályszegést vagy egyéb visszaélést bejelentő személlyel szemben nem érvényesülnek a megtorlás elleni védelem szabályai.³⁸ Ezt meghaladóan a bejelentő indítékai lényegtelenek; csak észszerű okra van szüksége ahhoz, hogy úgy gondolja, hogy a jogsértés (i) igaz, és (ii) az uniós jog megsértésének körébe tartozik. A jogszabály megfordítja a bizonyítási terhet a bejelentő javára, mivel a hátrányos intézkedéssel összefüggő hatósági vagy bírósági eljárás során – ha a bejelentő a bejelentés megtétele jogszerűségét bizonyítja, akkor – vélelmezni kell, hogy a hátrányos intézkedésre a bejelentés jogszerű megtétele miatt került sor, és a hátrányos intézkedést hozó személyt terheli annak bizonyítása, hogy a hátrányos

²⁶ Vö. Panasz tv. 19. § (2) bek. és 22. § (4) bek.

²⁷ Panasz tv. 50. § (2)–(3) bek.

²⁸ Vö. Panasz tv. 30. § (2) bek.

²⁹ Panasz tv. 18. § (3) bek.

³⁰ JUST/C2/MM/rp/ (2021)4667786; JUST/C2/MM/rp/ (2021)3939215

³¹ Panasz tv. 26. § (5) bek.

³² Vö. a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében történő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, valamint a 95/46/EK irányelv visszavonásáról szóló, 2016. április 27-i (EU) 2016/679 rendeletre (általános adatvédelmi rendelet) (GDPR) (a továbbiakban: általános adatvédelmi rendelet, GDPR) 38. cikk (1) bek.

³³ általános adatvédelmi rendelet, GDPR 12–14. cikkei és a Panasz tv. 21. § (6) bek., 22. § (1) bek., 25. § és 27. § (2)–(3) bek.

³⁴ Vö. Mt. 264. § (1)–(2) bek.

³⁵ Panasz tv. 49. § (2) bek.

³⁶ Panasz tv. 41. § (1)–(2) bek.

³⁷ Vö. a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 160/A. al-cím.

³⁸ Panasz tv. 48. §.

intézkedés megtételére alapos indokkal és nem a bejelentés jogszerű megtétele miatt került sor.³⁹

4.8. Kockázatok és szankciók

[26] A belső visszaélés-bejelentési rendszer létrehozását az illetékes Kormányhivatal Munkaügyi és Munkavédelmi Főosztálya ellenőrzi, és hiányosságok esetén a hatósági eljárásokkal kapcsolatos szankciókat alkalmazhatja.⁴⁰ Bírság és eltiltás szankciót azonban ez a hatóság nem alkalmazhat.⁴¹ A bírságszankció hiánya ellenére lényeges, hogy az erre kötelezett foglalkoztatók a belső visszaélés-bejelentési rendszert létrehozzák, és a bejelentést kivizsgálják,

mivel a kivizsgálási kötelezettség nem teljesítése esetére a bejelentők bizonyos ügyekben jogszerűen a nyilvánosság-hoz is fordulhatnak.⁴²

[27] Mivel a belső visszaélés-bejelentési rendszerben személyes adatok kezelése történik, amely gyakran személyes adatok különleges kategóriáit fogja jelenteni, vagy akár bűnügyi személyes adatokat is, ezért a foglalkoztatók, mint adatkezelők kitettsége magasnak mondható az ilyen adatkezelésekkel kapcsolatban. Ezt fokozza a bejelentett esemény súlya, a résztvevők esetleges nagyobb száma, illetve az a körülmény, hogy jogviták során az adatvédelmi megfelelési kérdések nagyobb eséllyel kerülnek előtérbe. Azzal lehet tehát számolni, hogy elsősorban az adatvédelmi hatóság jogérvényesítése körébe fog tartozni a visszaélés-bejelentéssel kapcsolatos kérdések vizsgálata.

³⁹ Panasz tv. 41. § (3) bek.

⁴⁰ Panasz tv. 29. § (1) bek.

⁴¹ Panasz tv. 29. § (2) bek.

⁴² Panasz tv. 42. § (1) bek.

Global Mobility Modul

Határokon átnyúló üzleti, munkavállalási és magánéleti mobilitás

A külföldi üzleti jelenlét komoly versenyelőnyt kínál, ám egyúttal számos jogi kérdést is felvet.

- Milyen formában legyen jelen a cég az adott külföldi országban, fióktelep útján vagy önálló vállalkozásként?
- Hogyan tudja a munkavállalókat külföldi munkavégzés keretében jogszerűen foglalkoztatni?
- Hogyan használhatja ki a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezmények előnyeit?
- Milyen problémák merülhetnek fel a gyakorlatban az adózási szabályok alkalmazása során és hogyan lehet ezeket elkerülni?

A Global Mobility Modul segítségével egy helyen megtalálhatja a sikeres nemzetközi jelenléhez szükséges információkat: jogszabályok, folyamatábrák, online kurzus.

BUJTÁR ZSOLT – FERENCZ BARNABÁS

A környezetvédelmi, társadalmi és irányítási (ESG) gondolatiság alapjai

A fenntartható gazdasági növekedés a klímaváltozás hatására egyre nagyobb jelentőséggel bír, mind a globális gazdaság, mind a vállalkozások szintjén. A klímavédelem során fontos tényezővé vált a vállalkozások számára, hogy a szélesebb érintetti kör (stakeholderek) esetében a természeti környezet szempontjai is bekerüljenek a vállalati döntéshozatal felső szintű szempontrendszerébe. Ebben a folyamatban önkéntes jelentési kötelezettségek vállalásával az Egyesült Államok volt az úttörő, a jogi szabályozás keretrendszerében az Európai Unió vette át a vezető szerepet. A cél azonos: a vállalkozások számára a fenntartható növekedés a vállalati stratégia, és az operatív működés szerves részévé kell válnia. Addig is a legnagyobb vállalkozásoktól kezdve a kisebbek felé fontos az ESG-felkészülés megkezdése és végrehajtásának a megfelelő, hiteles dokumentálása a piaci szereplők felé.

Hivatkozott jogszabályhelyek: (EU) 2022/2464 irányelv

Címkék: ESG, stakeholderek, soft law, ESG-megfelelés, audit

1. BEVEZETÉS

[1] Amikor Kofi Annan az ENSZ néhai főtitkára 2004-ben kiküldte levelét a világ ötvenöt vezető befektetői bankja számára,¹ joggal reménykedhetett abban, hogy a pénzügyi szféra szereplői is kiveszik majd a részüket a fenntartható, méltányos és zöld pénzügyi rendszer kialakításában. Ennek a munkának a gyümölcse lett végül a felelős befektetés elvei (Principles of Responsible Investment – PRI), amely egyben meghonosította az ESG-szempontok figyelembevételét a korábban a szigorú pénzügyi logika által dominált iparágban. Az ESG betűszó megalkotása James Gifford, a Zürichi Egyetem Fenntartható Pénzügyek és Magánvagyonkezelési Központ főmunkatársának (Senior Fellow at the Centre for Sustainable Finance and Private Wealth) és a Credit Suisse Impakt-Befektetési Tanácsadó Testület vezetőjének (Head of Impact Advisory) a nevéhez kötődik, aki ebben az időszakban a gyakornoki éveit töltötte az ENSZ-nél (United Nations Environment Programme Finance Initiative program keretében).² E kifejezés a környezeti (environmental), társadalmi (social) és társa-

ságirányítási (governance) szavak kezdőbetűiből áll össze. A célkitűzés az volt, hogy egy befektetési lehetőséget az intézményi befektetők ne kizárólag pénzügyi szempontból vizsgáljanak, hanem a környezeti, társadalmi és társaságirányítási szempontokat is vegyék figyelembe. Kétségtelenül, e gondolatiság nem volt minden előzmény nélküli, elég csak a Robert Edward Freeman nevéhez köthető érintetti (stakeholder) központú megközelítésre gondolni a társaságirányítás területén, amely szintén ellensúlyozni kívánta a zord tőkepiaci logikát a társaságok vezetőinek a döntéshozatali stratégiájában azáltal, hogy a részvényeseken kívülálló más csoportok (például munkavállalók, helyi közösségek, érdekvédelmi szervek) érdekeit is meg kívánta jeleníteni.³ Napjainkra már elmondható, hogy az ESG-szempontú befektetések megkerülhetetlen tényezőkké váltak a nemzetközi gazdasági életben. Különösen megmutatkozik e terület jelentősége a világot fenyegető nagy kihívások tükrében, amelyek jelentős részben a korábbi, a folyamatos növekedést és a rövid távú nyereséget előtérbe helyező hagyományos befektetési szemléletmód miatt is alakulhattak ki. Az ESG-jelenségkör tudományos igényű vizsgálat eredményeinek a hazai tudományos közvélemény számára való közvetítésére minden korábbinál nagyobb szükség van, mert egyrészt a globális kihívások jelentősen kihatnak a gazdaság és a pénzügyi rendszer teljesítményére, másrészt az Európai Unióban és számos

¹ UNEP FI: Who Cares Wins – Connecting Financial Markets to a Changing World [online] [2023. 06. 13.] https://www.unepfi.org/fileadmin/events/2004/stocks/who_cares_wins_global_compact_2004.pdf

² Wilson, E.: The United Nations free-thinkers who coined the term 'ESG' and changed the world. [online] Euromoney, 2021. október 1. [2023.06.13.] <https://www.euromoney.com/article/294dqz2h1pqy-wgbyh3zls/esg/the-united-nations-free-thinkers-who-coined-the-term-esg-and-changed-the-world>

³ Freeman Robert Edward: Strategic Management: A Stakeholder Approach. Pitman, Boston, 1984.

más országban jelentős jogalkotási munka zajlik e tárgykörben – amely jelentős mértékben kihathat akár a hazai jogrendszerre –, harmadrészt pedig a befektetések területén az egyik legdinamikusabban fejlődő területről van szó.

2. GLOBÁLIS KIHÍVÁSOK, VÁLTOZÓ GAZDASÁG

[2] Az emberiségnek a XXI. században eddig nem tapasztalt globális kockázatok együttesével kell megküzdenie. A folyamatos növekedés kényszere olyan pályára állította a világ gazdaságát, amelynek a fenntarthatósága egyre jobban megkérdőjeleződik. Az állandóan növekvő bevételek reményében ugyanis egyre intenzívebben élünk vissza a természeti és a társadalmi javainkkal.

[3] Napjainkra a klímaváltság hatásai mindenki számára egyértelművé és tapasztalhatóvá váltak, az időjárás eddig nem tapasztalt változékonysága és a Föld ökoszisztémájának jelentős sérülései, mint például sarkvidéki jégtakaró csökkenése és a gleccserek jelentős zsugorodása jelentős veszteséggel járnak a biodiverzitás és a környezetünk egészsége szempontjából. Ugyanakkor e káros hatások gazdaságilag sem tekinthetők elhanyagolhatónak. Például, Európában az egyre szélsőségesebbé váló időjárási körülmények miatt kialakuló árvizek 1980 és 2021 között 258 milliárd EUR összegű károkat okozott a kontinens népességének, addig az extrém hőhullámok és az általános felmelegedés miatt beálló aszálykárak mértéke az évszázad végére az optimista becslések szerint 9 milliárd EUR-ról 25 milliárd EUR összegre emelkedik, ha pedig a legrosszabb forgatókönyv következne be, akkor már évente 45 milliárd EUR kárt jelentene a mezőgazdaság részére.⁴

[4] A Föld népessége az anyagi javak egyenlőtlen eloszlása mellett növekszik. Ezen egyenlőtlenségeket a fejlett északi régiók és a kevésbé fejlett déli országok között a globális értékláncok sem tudták érdemben csökkenteni. Ha ugyanis egy járvány vagy egy helyi háború miatt a globális értékláncok megtöredeznek, akkor az globális piaci egyensúlytalanságot eredményez. E folyamatok sűrű egymás után való jelentkezése miatt az állandó bizonytalanság érzése generációs életérzéssé vált. Mindez pénzügyi bizonytalanságot is eredményez az egyre nehezebbé váló első lakás megszerzésével együtt, hiszen a válságkezelés pénzügyi támogatásainak egy része éppen az ingatlanpiacon csapódott le, tovább növelve a már így is magas ingatlanárakat világszerte. Márpedig, ha az eddig magától értetődő társadalmi mérföldkövek – mint például az első saját lakás megszerzése fiatalok számára – elérése egyre

nehezebbé válik, akkor az jelentősen megnöveli az össztársadalmi lecsúszás veszélyét.⁵ Mindez összefüggést mutat a munkaképes korú népesség aránya fenntartásának nehézségeivel a fejlett országok társadalmában. A 25–59 év közötti munkaképes korúak ugyanis többet termelnek, mint amennyit fogyasztanak,⁶ az előregedő társadalmakban azonban ezen arányok kedvezőtlen megváltozása végső soron a szociális és nyugdíjrendszerre helyez óriási nyomást. E bizonytalanság erőteljesen kihat a gyermekvállalási kedvre is, ami további népességcsökkenéshez vezet. Ezek a folyamatok pedig társadalmi nyugtalanságokat eredményeznek.

[5] Ezek a jelenségek tehát különösen megmutatják, hogy a különböző környezeti és társadalmi ártalmak a gazdasági életben is jelentős károkat okoznak, ezért is különösen fontos a gazdasági élet fenntartható és méltányos pályára állítása. Ehhez pedig elengedhetetlen a megfelelő szabályozási környezet kialakítása, amely a fenntartható gazdaságra történő átállást segíti elő.

3. TRENDK AZ ESG-SZABÁLYOZÁS TERÜLETÉN

[6] Az ESG-jelenségek az Európai Unió és más gazdaságilag kiemelkedő jelentőségű országok – mint például az Egyesült Királyság és az Amerikai Egyesült Államok – jogalkotásában is megjelent – utóbbi esetében akár teljesen ellentétes irányokban. E folyamatok célja, hogy az eddigi soft-law megoldásokra és az önkéntes normakövetésre építő szabályozási rendszert a jogszabályok erejével ruházza fel az ESG befektetésekre vonatkozóan, ezzel is rendet teremtve a jelenleg kifejezetten széttagolt képet mutató szabályozási környezetben. Kiemelkedően fontos cél, hogy ne lehessen visszaélni sem a befektetőket, sem pedig a társadalom bizalmával azzal, hogy csupán színlelik az ESG-befektetést valós tartalom nélkül. A közbizalom védelme különösen nagy jelentőséget nyer a mostani társadalmilag nyugtalan időszakban, mert a rosszhiszemű szereplők könnyen alááshatják a bizalmat az olyan vállalkozások irányában, akik nem pusztán extra haszonnal kecsegtető befektetési hóbortként, hanem kulcsfontosságú ügyek megoldási lehetőségeként tekintenek az ESG-befektetésekre.

[7] Az ESG-jogalkotás területén élen jár az Európai Unió. Az európai zöld megállapodás (European Green

⁴ European Environment Agency: What could the summer bring? Is extreme weather the new normal? [online] 2023. 06. 14. <https://www.eea.europa.eu/en/newsroom/news/what-could-the-summer-bring> [2023. 06. 15.]

⁵ Paz-Pardo G., Younger generations and the lost dream of home ownership [online] European Central Bank Research Bulletin no 91., 2022. január 26. [2023. 06. 15.] <https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-research/resbull/2022/html/ecb.rb220126~4542d3cea0.en.html>

⁶ Lee R., Mason A., Cost of Aging. [online] Finance & Development 2017. március [2023. 06. 15.] <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2017/03/pdf/lee.pdf>

Deal) célkitűzéseinek elérése érdekében átfogó jogalkotási munka indult meg számos területen, így többek között fenntartható pénzügyek (sustainable finance) területén is. Ennek eredményeképpen az eddig is előremutatónak tekinthető nem pénzügyi befektetésekről szóló irányelvet (Az Európai Parlament és a Tanács 2014/95/EU irányelve) az idén januárban hatályba lépett Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/2464 irányelve a fenntarthatósággal kapcsolatos vállalati jelentéstételről fogja felváltani, amely új kiterjedt szabályokat alkot a vállalati fenntarthatósági jelentések terén a tőzsdéken jegyzett kis- és középvállalkozások szintjétől kezdve egészen a nagyvállalatok szintjéig.⁷ E jogalkotási program jelentős részét képezi továbbá az ESG-minősítési rendszerek rendeleti szintű szabályozása is,⁸ hiszen a piacon jelenleg több mint 600 különböző szervezet foglalkozik ESG-minősítéssel,⁹ ami többek között jelentős kockázatokat hordoz az összevethetőség és a hitelesség területén. Az Európai Unió ezzel szemben saját ESG minősítési szempontrendszert kíván megalkotni, amelynek alkalmazását a már fent említett (EU) 2022/2464 irányelv kötelezővé teszi majd.

[8] Az Egyesült Királyság 2019-ben alkotta meg az első zöld finanszírozási stratégiáját (Green Finance Strategy). A 2023-as év stratégiája a zöld befektetések további mobilizációját helyezte középpontba, amelynek keretében is számos újdonság várható az ESG szabályozása területén.¹⁰ Illeszkedve a nemzetközi trendekhez, az Egyesült Királyságban is területekre került az ESG-minősítők tevékenységének törvényi szintű szabályozása, amely jogalkotói várakozások szerint növelni fogja a minősítés eredményeinek a hitelességét és megbízhatóságát.¹¹ Fontos különbség mutatkozik az európai szabályozási koncepciótól abból a szempontból, hogy várhatóan nem egy egységes ESG értékelési rendszer kerül kialakításra, hanem engedélykötelessé kívánják tenni az ESG minősítési tevékenységet, vagyis kizárólag azok végezhetnek ilyen tevékenységet

az Egyesült Királyságban, akiket az állam nyilvántartásba vett.¹² Ez tehát egy újabb fontos eleme lenne annak a szabályozási rendszernek, amelynek alapját a Companies Act 2006 (Társasági törvény), a Climate Change Act 2008 (Éghajlatváltozás törvény), a Modern Slavery Act 2015 (Modern rabszolgaság elleni törvény), a Bribery Act 2010 (Vesztegetés elleni törvény) és más, soft-law jellegű szabályok alkotnak.

[9] Kifejezetten izgalmas időszaknak nézünk elébe az Amerikai Egyesült Államokban az ESG-befektetések szabályozása területén. 2023-ra ugyanis az ESG-jelenségkör megítélése is súlyos politikai viták terepévé vált szövetségi, illetve tagállami szinten is. Az előbbi jól megmutatkozik abban, ahogy a kormányzat és szabályozó szervek zöld átállásra vonatkozó intézkedéseit a republikánus többségű Kongresszus sorozatosan az Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságához küldi „normakontrollra”, hogy megakadályozzák azok életbe lépését.¹³ E politikai kötérlhúzás ellenére azonban az a tőzsdedefügyeletet ellátó Securities and Exchange Commission (a továbbiakban: SEC) igyekszik kialakítani a zöld befektetések átláthatóságára vonatkozó szabályozási rendszerét, amelynek tervezetét 2022 tavaszán hozta nyilvánosságra a SEC társadalmi véleményezés céljából.¹⁴ Másrészt látható, hogy a tagállamok szintjén két tábor látszik kialakulóban: az egyik az, amelyik az ESG-szempontokat teljesen száműzné az állami vagyont kezelő befektetési szolgáltatók működéséből, ezzel szemben a másik tábor kifejezetten előírná az ESG-szempontok figyelembevételét az állami pénzalapokat kezelő befektetési szolgáltatók számára.¹⁵ Ez a fajta szembenállás magában hordozza a befektetési környezet bizonytalanná válásának a kockázatát, pedig ahogyan arra a PwC jelentése is rámutatott, maguk az ESG-befektetők kifejezetten igénylik a megfelelő szabályozási környezet kialakítását.¹⁶

¹² Uo.

¹³ ING: How the US is slowly catching up with Europe on ESG and climate policies [online] 2023. április 3. [2023. 06. 15.] <https://think.ing.com/regulations/esg-climate-us-eu-europe-environmental-social-governance-articles-laws-ing/>

¹⁴ SEC: The Enhancement and Standardization of Climate-Related Disclosures for Investors. Federal Register [online] 2022. április 11. [2023. 07. 14.] <https://www.federalregister.gov/documents/2022/04/11/2022-06342/the-enhancement-and-standardization-of-climate-related-disclosures-for-investors> A Proposed Rule by the Securities and Exchange Commission on 04/11/2022

¹⁵ Malone, Leah – Holland, Emily – Houston Carolyn: ESG Battlegrounds: How the States Are Shaping the Regulatory Landscape in the U.S. [online] Harvard Law School on Corporate Governance, 2023. március 11. [2023. 06. 15.] <https://corpgov.law.harvard.edu/2023/03/11/esg-battlegrounds-how-the-states-are-shaping-the-regulatory-landscape-in-the-u-s/>

¹⁶ PwC: Asset and wealth management revolution 2022: Exponential expectations for ESG [online] 2023. 06. 15.] https://www.pwc.com/gx/en/industries/financial-services/asset-management/publications/asset-and-wealth-management-revolution-2022.html?WT.mc_id=CT11-PL1000-DM2-TR2-LS4-ND1-TTA9-CN_gx-fy22-xlos-esg-awm-esg-revolution-pressrelease

⁷ European Commission: Corporate Sustainability Reporting. [online] [2023. 06. 15.] https://finance.ec.europa.eu/capital-markets-union-and-financial-markets/company-reporting-and-auditing/company-reporting/corporate-sustainability-reporting_en

⁸ European Commission: Sustainable Finance: Commission takes further steps to boost investment for a sustainable future [online] 2023. június 13. [2023. 06. 15.] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_3192

⁹ Deloitte: ESG Ratings: do they add value? How to get prepared? [online] [2023. 06. 15.] <https://www2.deloitte.com/ce/en/pages/about-deloitte/articles/esg-ratings-do-they-add-value.html>

¹⁰ HM Government: Mobilising Green Investment – 2023 Green Finance Strategy [online] 2023. március [2023. 06. 15.] https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1149690/mobilising-green-investment-2023-green-finance-strategy.pdf

¹¹ HM Treasury: Future regulatory regime for Environmental, Social, and Governance (ESG) ratings providers [online] 2023. március [2023. 06. 15.] https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/1147458/ESG_Ratings_Consultation_.pdf

- *Mindig biztos abban, hogy a szervezete szabályzattárában az éppen hatályos időállapotú szöveget olvassa?*
- *Mennyi időt szánnak általában a belső joganyagok naprakészen tartására?*
- *Milyen gyorsan kerülnek fel a szervezet tárhelyébe az újonnan megalkotott joganyagok?*

Milyen előnyei származhatnak a szervezete egyéni igényeire szabott szabályzat és rendeletár használatából?

Megmutatjuk, kérjen személyre szabott bemutatót kollégáinktól!

A Wolters Kluwer **Jogtár® Saját Adatbázis-készítés és Hatályosításszolgáltatás** éppen ezt a terhet veszi le a szervezete válláról: segít naprakészen tartani az adatbázist, mentesíti a munkaerőt a dokumentumok gondozásának adminisztrációs terhe alól.

Úgy tűnik tehát, hogy ez a fajta politikai kötélhúzás jelentős versenyhátrányt okozhat az Egyesült Államok számára az ESG-befektetések területén.

[10] Ezek a pusztán tallózó jelleggel bemutatott változások a szabályozási környezetben jól mutatják, hogy az ESG-befektetésekkel összefüggő tevékenységekre vonatkozó normák egyre nagyobb számban a jogi szabályozás szintjére emelkednek a korábbi soft-law szintről, ez azonban nem feltétlenül annak elősegítése végett történik. A jövőben tehát akár az is elképzelhető, hogy az Egyesült Államok és az európai ESG-szabályozás között jelentős szakadék mutatkozhat, ami pedig jelentős gátját képezheti e terület globális fejlődésének.

4. ESG-BEFECTETÉSEK NÖVEKVŐ PÉNZÜGYI JELENTŐSÉGE

[11] Az ESG-alapok pénzügyi szempontból kifejezetten dinamikus fejlődő területnek tekinthetők. A globális pénzügyi eszközök döntő részét kezelő intézményi vagyongazdálkodók (vagy egyszerűen intézményi befektetők) által kezelt vagyon összege 2021-ben elérte a 112,3 billió USD-t,¹⁷ ebből 18,4 billió USD-t olyan pénzügyi eszközökben, amelyek az ESG-elveket követték.¹⁸ A PwC becslései szerint 2026-ra az ESG-elvek mentén működő befektetési alapok 33,9 billió USD összegben fognak vagyont kezelni.¹⁹ Emiatt is elengedhetetlen többek között, hogy a megfelelő szabályozással karöltve az intézményi befektetők egyértelműen meghatározó szerepet játszhatnak e költséges, de szükséges változások közvetítésében és annak vagyongazdálkodói oldalról történő kikényszerítésében. Ez a szerep úgy valósulhat meg, hogy az intézményi befektetők megkövetelik az általuk kezelt pénzügyi eszközök kibocsátóitól az ESG-szempontok érvényesítését, és maguk is e szempontok szerinti működnek. Azonban a pénzügyi hatékonysági szempontok még így is felülírhatják az ESG-szempontokat, ha azok csak ajánlasként, és nem kötelező jogi erővel

bírnak, ezért szükséges lehet olyan jogi kötőerejű törvényi szabályozásra, amely kikényszeríti a fenntartható növekedést elősegítő üzleti stratégiát és gyakorlatot egyaránt. A társadalom által a fenntartható növekedés e normáit szükséges tehát iparági ajánlásokkal támogatni, majd azok jó gyakorlatai alapján egy hatékony jogi szabályozást kialakítani. Ez a folyamat már elindult az Európai Unióban, az Egyesült Államokban pedig vita folyik az önszabályozás egységesítéséről.

[12] Larry Fink, a Blackrock Inc. első számú vezetője (amely vagyongazdálkodó cég 6 billió USD vagyon felett rendelkezik), már a 2018-ban kiküldött nyílt levelében arra hívta fel a Blackrock alapjai által megvásárolt értékpapírokat kibocsátó cégek első számú vezetőinek a figyelmét, hogy az ESG-szempontok prioritizálása nemcsak szükséges, hanem fontos a hosszú távú környezeti és társadalmi, valamint vállalatirányítási célok megvalósítása érdekében.²⁰ Szintén e terület pénzügyi jelentőségét mutatja, hogy az Egyesült Államok legjelentősebb vállalatait tömörítő Business Roundtable²¹ 2019-es nyilatkozatát – amelyben deklaráció szintjén szembe helyezkednek az addig uralkodó részvényesi érdekközpontú, rövid távú szemlélettel és kimondják valamennyi érintett (stakeholder) érdekének és a hosszú távú célok a fontosságát – száznolcvanegy nagyvállalat első számú vezetője írta alá. A hosszú távú célok nemcsak egyetlen érintetti kör, a részvényesek számára bír jelentőséggel, hanem az érintettek széles körének érdekeit is figyelembe veszi és harmonizálja ezeket az érdekeket, azzal, hogy értéket teremt a részvénytársaságok vevői számára, a munkavállalókba fekteti a tőke egy részét és fair és etikus módon kereskedik a beszállítókkal és támogatja azt a közösséget, amelyben (fenntarthatóan) működik.²²

[13] Az ESG-szabályozások azon köre, mely a felsővezetés szintjére emeli a döntéshozatal során az ESG-elvek érvényesítését, jelentős hatással bír a mikrogazdaság szintjén is az egyes jogalanyok működésére. Az ESG ilyen erős pozicionálása hosszú távú hatást ér el, hasonlóan a felelős társaságirányítás azon elveinek megvalósításához.

[14] Ez jól megfogható folyamat például a magyar jogban a zártkörű részvénytársasági formából a nyilvános részvénytársasági formává történő váltás során akkor,

¹⁷ Statista.com: Value of assets under management worldwide in selected years from 2003 to 2021 (in trillion U.S. dollars) [online] [2023. 06. 15.] <https://www.statista.com/statistics/323928/global-assets-under-management>

¹⁸ PwC: ESG-focused institutional investment seen soaring 84% to US\$33.9 trillion in 2026, making up 21.5% of assets under management: PwC report [online] 2022. október 10 [2023. 06. 15.] <https://www.pwc.com/gx/en/news-room/press-releases/2022/awm-revolution-2022-report.html>

¹⁹ PwC: Asset and wealth management revolution 2022: Exponential expectations for ESG [online] [2023. 06. 15.] https://www.pwc.com/gx/en/industries/financial-services/asset-management/publications/asset-and-wealth-management-revolution-2022.html?WT.mc_id=CT11-PL1000-DM2-TR2-LS4-ND1-TTA9-CN_gx-fy22-xlos-esg-awm-esg-revolution-pressrelease

²⁰ Larry Fink: A Sense of Purpose – Larry Fink's 2018 letter to CEOs [online] Blackrock.com [2023. 06. 15.] <https://www.blackrock.com/corporate/investor-relations/2018-larry-fink-ceo-letter>

²¹ Business Roundtable: Business Roundtable Redefines the Purpose of a Corporation to Promote 'An Economy That Serves All Americans' [online] 2019. augusztus 19. [2023. 06. 15.] <https://www.businessroundtable.org/business-roundtable-redefines-the-purpose-of-a-corporation-to-promote-an-economy-that-serves-all-americans>

²² Otsuka, Akio: ESG Investment and Reforming the Fiduciary Duty. Ohio State Business Law Journal, 2022/1. sz., 138. o.

amikor az egyszemélyi ügyvezetésnek kötelező jelleggel át kell alakulnia a felelősségmegosztást biztosító testületi ügyvezetési formává: igazgatóság vagy igazgatótanács létrehozásával [a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:282. §, 3:285. §], valamint ezzel párhuzamosan a Ptk. 3:289. § alapján kötelező jellegű felelős társaságirányítási jelentést kell a társaságnak elkészítenie. Azáltal, hogy a tőzsdén jegyzett gazdasági társaságok számára a felső vezetés szintjén önálló képviselőt biztosít, az ESG-elvek stratégiai szintű tervezésére és operatív szintű végrehajtásának felügyeletére a vállalati működés hosszú távú céljai és gyakorlatába kerül beágyazásra az ESG-elvek megvalósítása.

[15] A tőzsdén jegyzett gazdasági társaságok számára az ESG-jelentéssel együtt az ESG-szempontok beépítése az üzleti szempontok körébe a kockázat kezelésének és a fenntartható üzleti növekedés fontos stratégiai összetevője lehet a jövőben. A világ 250 legnagyobb vállalata (Fortune 250)²³ közül 90%-uk már 2021-ben készített jelentést az ESG szempontoknak való megfelelésről, azonban ezek a jelentések még nem egységes sztenderdek alapján készültek. Ezért szükséges a nemzetközileg elfogadott auditálások alkalmazása az ESG területén is, hogy azonos elvek és módszerek alkalmazásával összehasonlíthatóvá váljanak az egyes jogalanyok ESG-teljesítményei. A legnagyobb vállalkozások elkötelezettsége az ESG-elvek gyakorlatba történő átültetésére jól mutatja, hogy az ESG mint a kockázatkezelés egyik fontos eleme már a legnagyobb vállalatok esetében a fenntartható üzleti növekedés első szintű védvonalává vált. A stratégiai tervezés és működés management az ESG-elvek végrehajtása során jól meghatározott célok mentén alakíthatja ki a belső ellenőrzés, a kockázatkezelés és a compliance ESG funkcióit. Az ESG-elvek gyakorlati megvalósítása a belső és külső auditálással válik teljessé a nagyvállalati kultúrában, amely

aztán szükségszerűen vízesés jelleggel megjelenik a közép vállalkozások szintjén, különösen és elsőként a nemzetközi piacokon működő, illetve a tőzsdeérett közép vállalatok esetében.

5. Konklúzió

[16] A fentiek jól mutatják az ESG-jelenségkör fontosságát, amely a tudományos igényű vizsgálat eredményeinek a hazai tudományos közvélemény számára való közvetítésének szükségességét minden korábbinál jobban megalapozza. Látható, hogy a globális kihívások jelentősen kihatnak a gazdaság és a pénzügyi rendszer teljesítményére. Ezzel egyidejűleg nagyléptékű jogalkotási folyamatok zajlanak e tárgykörben az Európai Unióban – amely jelentős mértékben kihat akár a hazai jogrendszerre. Az Egyesült Államokban kifejezetten mozgalmas időszaknak nézhetünk elébe e téren, hiszen mind az ESG-párti, mind az ESG-t ellenző politikai erők megpróbálják érvényesíteni a saját akarukat, ami pedig káros hatással lehet a befektetői környezet integritására. Végezetül pedig elmondható, hogy a befektetések területén az egyik legdinamikusabban fejlődő területről van szó, hiszen 2026-ra 33,9 billió USD értékben kezelhetnek majd különböző eszközöket az ESG-elvek mentén. Látható, hogy a hazai gazdasági intézményrendszerben bizonyos vívmányok megjelentek – hiszen már a Budapesti Értéktőzsde is kiemelt céljaként kezeli az ESG-befektetések támogatását²⁴ –, azonban hosszú út áll még előttünk annak érdekében, hogy a hazai viszonyok között is meghonosodjon a felelős, méltányos és fenntartható befektetői politikát elősegítő ESG-szemléletmód a gazdasági életben. Ezzel pedig végső soron egy lépéssel közelebb kerülünk ahhoz, hogy az ENSZ fenntartható fejlődési céljait el tudjuk érni.

²³ KPMG Hungary: Kapitalizmus patikamérlegen [online] 2021. augusztus 31. [2023. 06. 15.] <https://blog.kpmg.hu/2021/08/kapitalizmus-patikamerlegen/>

²⁴ Budapesti Értéktőzsde: BÉT ESG [online] [2023. 06. 15.] <https://www.bet.hu/Kibocsatok/Ajanlasok-kibocsatoknak/bet-esg>

Complis

Szoftver a jogszabályi megfelelés támogatására

Csökkentse a manuális munka mennyiségét
és minimalizálja a megfelelési feladatok
elmulasztásából fakadó kockázatokat!

complis.hu

ADÓklub 2024

A tudás, amire építhet

Az adózás világa folyamatosan változik és fejlődik, de bármelyik ADÓklub 2024 csomaggal mindig biztosítva van a hiteles és naprakész információ.

Miért érdemes előfizetnie?

- **Megbízható szaklapok:**

A legkiválóbb adó-TB-számviteli szakembereink írásai és gyakorlati példái biztosítják, hogy az adózási változásokat könnyen értsék és alkalmazzák.

- **Felkészült szakértők:**

Hozzáférést biztosítunk a kérdés-válasz adatbázishoz, hogy mindig tájékozott legyen, és szakértőink akár 10 kérdésére írásban válaszolnak.

- **Kényelmes jogtár formátum:**

Könnyedén kereshet a szükséges adó-TB-számviteli jogszabályok, könyvek, munkaügyi iratminták és számviteli szabályzat minták között.

- **Aktuális információk és szakmai konferenciák:**

Résztvételi lehetőség szakmai konferenciákon és rendezvényeken, ahol naprakész információkkal gazdagodhat és kapcsolatokat építhet.

- **Hozzáérés az ado.hu portál tartalmaihoz:**

Hozzáférhet az ado.hu-n megjelenő cikkekhez és kalkulátorokhoz, szakmai videókhoz és podcastekhez.

Válasszon az ADÓklub 2024 csomagok közül és legyen biztos a tudásában!

